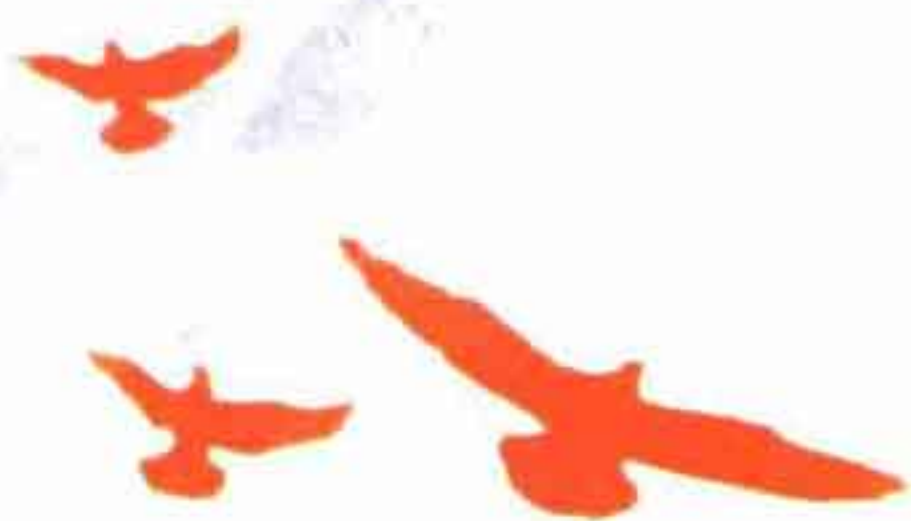

سلسله روایت حایمی درباره حضرت امام محمدی علیه السلام

ایمان

معارف مستظرا انہ ظہور

گنجھشی روایی بہ معارف و سرفصل حایمی درباره

مسئلہ امامت و امامت حضرت امام محمدی ^{علیہ السلام}

عبداللہ فرہادی

معارف منتظران ظهور جلد چهارم

نگاهی روایی به معارف و سرفصل‌هایی درباره

مسئله امامت و امامت حضرت امام مهدی علیه السلام

تألیف

عبدالله فرهادی

سرشناسه: فرهادی، عبدالله ۱۳۴۰ هـ ش
عنوان و نام پدیدآور: معارف منتظران ظهور / تألیف عبدالله فرهادی
مشخصات نشر: قم: روضه العباس علیه السلام، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری: ج. ۱ - (سلسله روایت‌هایی درباره حضرت امام مهدی علیه السلام: ۴)
فروست: سلسله روایت‌هایی درباره حضرت امام مهدی علیه السلام: ۴
شابک: ۷-۲-۹۱۵۵۹-۶۰۰-۹۷۸ (ج ۴)
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: فهرست نویسی بر اساس جلد چهارم، ۱۳۹۰
مندرجات: -- ج. ۳: نگاهی روایی به معارف و سرفصل‌هایی درباره حضرت امام مهدی علیه السلام
موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق - غیبت - مهدویت - انتظار - مهدویت - احادیث
رده بندی کنگره: ۴ ف ۹ م ۱۴۱/۵ BP
شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۷/۴۶۲

معارف منتظران ظهور ۴

عبدالله فرهادی

ناشر: نشر روضه العباس علیه السلام

امور فنی و رایانه‌ای: مؤسسه پژوهشی روضه العباس علیه السلام

چاپ: یکم ۱۳۹۰

شابک: ۷-۲-۹۱۵۵۹-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

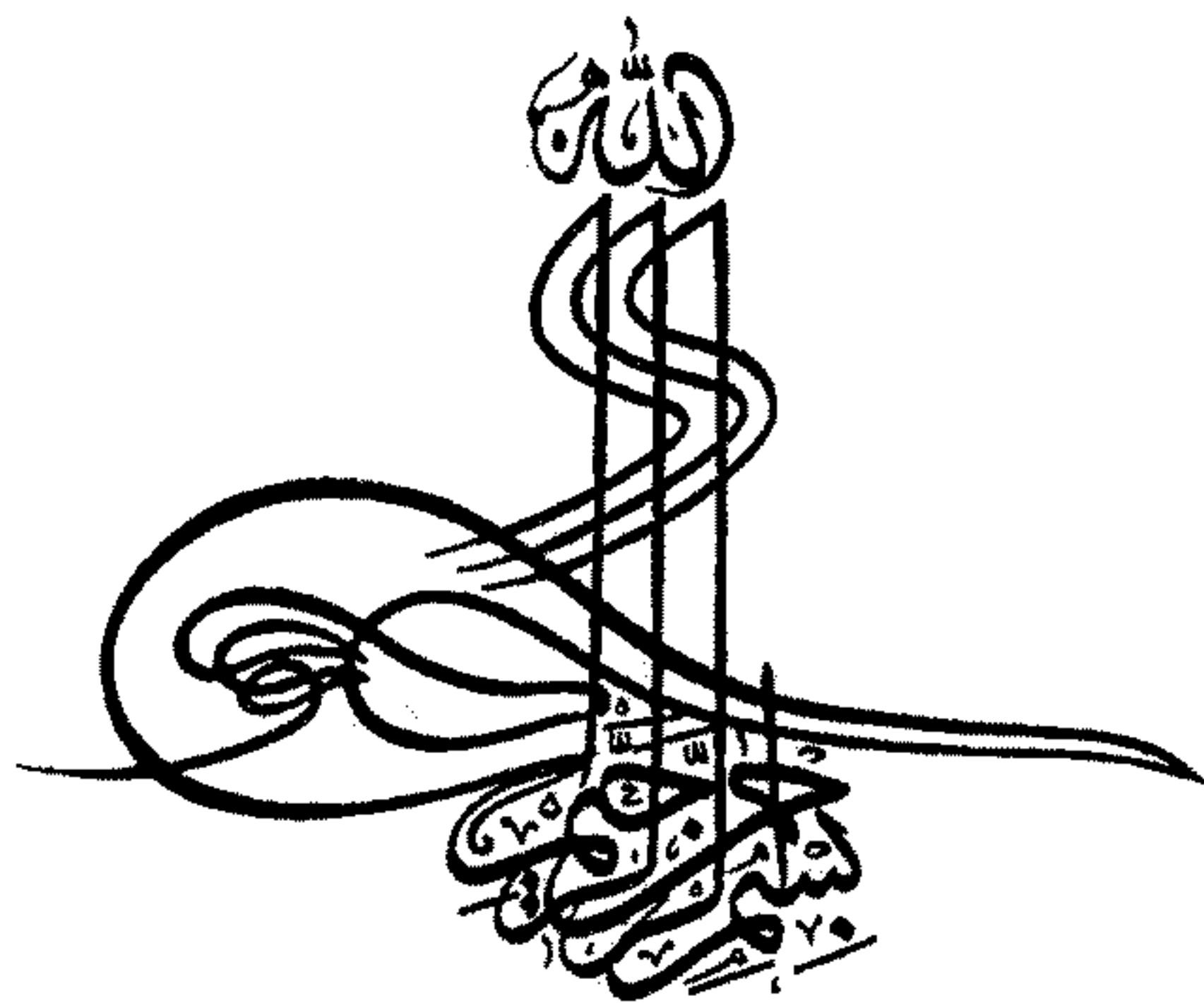

roze_alabbas@yahoo.com

مراکز پخش:

- قم: خیابان دورشهر، کوچه ۲۲، پلاک ۲۸، تلفن: ۰۲۵۱-۷۷۳۰۳۹۵
- قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه همکف، پلاک ۱۰۷، کتابفروشی موسوی، تلفن: ۰۲۵۱-۷۸۳۱۳۶۸ م: ۰۹۱۲۱۵۱۶۰۷۱
- مشهد: خیابان خسروی نو، بازار سرشور، جنب سرشور ۸، کتابفروشی طالبیان، تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۵۷۲۵۷

حق چاپ محفوظ است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحَجَّةَ بْنَ الْحَسَنِ

صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبَائِهِ فِي هَذِهِ

السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَوَلِيًّا وَحَافِظًا

وَقَائِدًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلًا وَعَيْنًا حَتَّى

تَسْكُنَهُ أَرْضُكَ طَوْعًا وَتَمْتِعَهُ

فِيهَا طَوِيلًا

فهرست موضوعات

۹	.....	سرآغاز
۱۵	.....	نیاز به وجود امام و این که زمین از وجود امام خالی نمی‌شود
۲۵	.....	متصل بودن وصایت از زمان آدم <small>علیه السلام</small> تا پایان زمان
۳۳	.....	احادیث و اخبار صریح بر امامت امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۳۵	.....	واجب بودن شناخت امام مهدی <small>علیه السلام</small>
		هر کس امام مهدی <small>علیه السلام</small> را انکار کند در واقع همه امامان <small>علیهم السلام</small> را
۳۹	.....	انکار کرده است
۴۳	.....	امام مهدی <small>علیه السلام</small> وسیله و سبب است بین خدا و خلق خدا
۴۵	.....	فضائل و مناقب آقا امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۳	.....	امام مهدی <small>علیه السلام</small> از آل یس و از آل محمد <small>علیهم السلام</small> هستند
۵۷	.....	امام مهدی <small>علیه السلام</small> از اهل ذکر هستند
۵۷	.....	امام مهدی <small>علیه السلام</small> از اهل قرآن هستند

- امام مهدی علیه السلام هم آیت و نشانه خدا و هم کتاب تکوینی خدا هستند ۶۱
- امام مهدی علیه السلام برگزیده خدا و وارث قرآن هستند ۶۵
- محبت و عشق به امام مهدی علیه السلام پاداش و اجر رسالت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است... ۶۷
- محبت امام مهدی علیه السلام بر تمام خلایق واجب است ۷۱
- امام مهدی علیه السلام هم پدر این امت است و هم رحم و خویشاوند آنها ۷۳
- وجود امام مهدی علیه السلام اماتی است که بر تمام اشیا نشان داده شده است ۷۳
- امام مهدی علیه السلام ولی و سرپرست تمام امور عالم است ۸۷
- امام مهدی علیه السلام همان نور خدایی هستند ۸۹
- امام مهدی علیه السلام خانه خدا و باب خداوند هستند ۹۱
- امام مهدی علیه السلام شاهد و گواه اعمال امت هستند ۹۳
- ضمائم پنجگانه ۹۷
- آثار و نتایج قیام قائم علیه السلام ۹۷
- اقامتگاه امام زمان علیه السلام ۹۸
۱. سرزمین‌های دوردست ۹۹
۲. مدینه طیبه ۱۰۱
۳. دشت حجاز ۱۰۱

- ۴ . کوه رَضوی ۱۰۲
- ۵ . کرع ۱۰۳
- ۶ . جابلقا و جابلسا ۱۰۳
- ۷ . بلد مهدی علیه السلام ۱۰۴
- ۸ . بیت الحمد ۱۰۵
- ۹ . جزایر مبارکه ۱۰۵
- ۱۰ . جزیره خضراء ۱۰۸
- علمای سنی و علل سه گانه انکار امامت امامان علیهم السلام ۱۱۲
- حقوق امام مهدی علیه السلام ۱۱۷
- ۱ . حق وجود ۱۱۷
- ۲ . حق بقا ۱۱۸
- ۳ . حق قرابت و پیوستگی ۱۱۹
- ۴ . حق هدایت و تعلیم ۱۲۰
- ۵ . حق اجتماعی و سیاسی ۱۲۱
- ۶ . حق نعمت ۱۲۳
- شرایط حجت خدا ۱۲۴

۱۲۹

فهرست‌ها

۱۳۱

فهرست آیات

۱۳۷

فهرست روایات

۱۴۱

منابع و مأخذ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سراغاز

امام رضا علیه السلام در تشبیه امام می فرماید:

امام بدر منیر، چراغ روشن، آب گوارا و آتش
هدایت گر و گرم کننده است.

امام ابر باران زاء، باران پی در پی، خورشید جهان
و آسمان سایه انداز است.^(۱)

در طول تاریخ اسلام درباره هیچ مسأله ای به اندازه مسأله
امامت سخن گفته نشده است.

بیش ترین کتاب ها در باره امامت نوشته شده است. مسأله
امامت عامل بقا و استمرار نبوت و رسالت و مسأله
سرنوشت اسلام است.

۱. سفینه البحار: ج ۱ ص ۱۲۹.

امامت از اصول دین و ریشه‌های اعتقادی است. تمام وظایف انبیا به جز دریافت وحی و آن چه شبیه به آن است، برای امامان ثابت است. به همین دلیل شرط عصمت در انبیا، در امام نیز هست. قرآن، امامت را آخرین مرحله سیر تکاملی انسان شمرده که تنها پیامبران اولوالعزم به آن رسیده‌اند. امامت مقامی بود که حضرت ابراهیم علیه السلام بعد از دارا بودن مقام نبوت و رسالت و آن همه مبارزات در پایان عمرش به آن نایل گردید. ^(۱)

مقام امامت فوق مقام نبوت و رسالت و برتر از آن دو است. ^(۲)

عالم ملکوت باید برای امام مکشوف باشد. امام باید به تمام مایحتاج انسان‌ها علم داشته باشد. امامان علیهم السلام مؤید به روح القدس، روح الطهارة و قوه ربّانی هستند.

۱. پیام قرآن: ج ۹ ص ۲۸-۱۷. ۲. تفسیر نمونه: ج ۱ ص ۴۴۲.

امام معصوم از هر ضلالت و گناه به دور است.^(۱)
 از مهم‌ترین شرایط رهبری (امامت) عدالت و حسن
 سابقه است. پس هر کس سابقه شرک و ظلم داشته باشد لایق
 مقام امامت نیست.^(۲)
 و از جمله محتویات امام آن است که علوم و دانش تمام
 اشیا و کائنات در اوست که

اعداد کلیه موجودات را می‌داند؛

جمع علوم انبیا و مرسلین در امام جمع است؛

کلیه حوادث عالم و اعمال انسان‌ها در علم امام است؛

علوم قرآن و حلال و حرام در نزد امام است.^(۳)

امروزه آقا امام زمان علیه السلام دارای علوم همه خلایق و
 کائنات هستند.

اعداد عالم آفرینش در نزد امام زمان علیه السلام است.

جمع علوم انبیا و مرسلین علیهم السلام در آقا امام زمان علیه السلام جمع

۱. راهنمای موضوعات ترجمه تفسیر المیزان: ص ۸۵.

۲. تفسیر نور: ج ۱ ص ۱۹۸. ۳. معارف الشیعه: ج ۱ ص ۳۰۸.

شده است؛

حوادث عالم و اعمال انسان‌ها را آقا امام زمان علیه السلام می‌بینند؛

و کلیه علوم قرآن و حلال و حرام در دل امام زمان علیه السلام قرار گرفته است.

نوشتاری که پیش رو دارید، چهارمین اثر از مجموعه‌ای در شئون و صفات آقا امام زمان علیه السلام - در مسأله امامت و امامت آن حضرت - است که تحت عنوان معارف منتظران ظهور در اختیار پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام قرار می‌گیرد؛ تا پل ارتباطی بین خواننده و آن بزرگوار باشد و عطر و بوی آقا امام زمان علیه السلام را از این کلمات و حروف استشمام کند.

گفتنی است که مطالب و مباحث این کتاب به طور خلاصه و اجمال ذکر شده هر کس بخواهد که از مباحث به طور تفصیل و گسترده استفاده کند به منابع و کتاب‌های مورد استفاده و مأخذ این کتاب رجوع کند.

در پایان خاطر نشان می‌سازیم که بایستی برای تحقق آثار

امامت آقا امام زمان علیه السلام دست بردعا برداریم و از جان و دل با صدای بلند بگوییم: «اللهم عجل لوليك الفرج»، آمین ربّ العالمین.

و آخر دعوانا ان الحمد لله ربّ العالمین.

دهم ربیع الثانی ۱۴۳۱

سال روز وفات حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

عبدالله فرهادی

□ ١

الاضطرار إلى الحجّة وأن الأرض لا تخلو من حجّة وأن الحجّة
اليوم هو الإمام المهدي عليه السلام

١. عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام عَنْ أَبِيهِ عليه السلام عَنْ عَلِيِّ بْنِ
الْحُسَيْنِ عليه السلام قَالَ:

نَحْنُ أُمَّةُ الْمُسْلِمِينَ، وَحُجَجُ اللَّهِ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَ
سَادَةُ الْمُؤْمِنِينَ، وَقَادَةُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، وَمَوَالِي
الْمُؤْمِنِينَ. وَنَحْنُ أَمَانُ أَهْلِ الْأَرْضِ كَمَا أَنَّ النُّجُومَ أَمَانٌ
لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَنَحْنُ الَّذِينَ بِنَا يُمْسِكُ اللَّهُ ﴿السَّمَاءُ
أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾^(١). وَبِنَا يُمْسِكُ
الْأَرْضَ أَنْ تَمِيدَ بِأَهْلِهَا.

وَبِنَا يُنَزِّلُ الْغَيْثَ، وَبِنَا يَنْشُرُ الرَّحْمَةَ وَ يُخْرِجُ بَرَكَاتِ
الْأَرْضِ. وَلَوْ لَا مَا فِي الْأَرْضِ مِنَّا لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا.

□ ۱

نیاز به وجود امام و این که زمین از وجود امام خالی نمی‌شود و

امروزه امام کره زمین امام مهدی علیه السلام هستند

۱. اعمش می‌گوید: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام از پدر

بزرگوارش نقل فرمود: علی بن حسین علیه السلام فرمود:

ما پیشوای مسلمانان، حجت خدا بر جهانیان،

سرور مؤمنان، رهبر سفید چهرگان، مولای

مؤمنان هستیم. ما موجب امان و آسایش مردم

در روی زمین هستیم؛ همان طور که ستارگان

موجب امان اهل آسمان هستند.

خداوند به واسطه ما آسمان را نگه‌داشته که بر

زمین فرو نریزد، مگر به اذن و اجازه او، و به وسیله

ما زمین را نگه‌داشته که اهلش را تکان ندهد.

باران به واسطه ما می‌بارد، رحمت به واسطه ما

گسترش می‌یابد و زمین نعمت‌های خود را خارج

می‌کند. اگر راهنمایی از ما خاندان نباشد، زمین

اهلش را فرومی‌برد.

ثُمَّ قَالَ ﷺ: وَ لَمْ تَخُلْ الْأَرْضُ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ مِنْ حُجَّةٍ لِلَّهِ فِيهَا
ظَاهِرٍ مَشْهُورٍ أَوْ غَائِبٍ مَسْتُورٍ، وَ لَا تَخْلُو إِلَيَّ أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ مِنْ
حُجَّةِ اللَّهِ فِيهَا، وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمْ يُعْبَدِ اللَّهُ.

قَالَ سُلَيْمَانُ: فَقُلْتُ لِلصَّادِقِ ﷺ: فَكَيْفَ يَسْتَفَعُ النَّاسُ بِالْحُجَّةِ
الْغَائِبِ الْمَسْتُورِ؟

قَالَ ﷺ: كَمَا يَنْتَفِعُونَ بِالشَّمْسِ إِذَا سَتَرَهَا السَّحَابُ.

٢ . عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ الْبَاقِرِ ﷺ: لِأَيِّ شَيْءٍ يُحْتَاجُ إِلَى
النَّبِيِّ وَالْإِمَامِ؟

فَقَالَ: لِبَقَاءِ الْعَالَمِ عَلَى صَلَاحِهِ، وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَرْفَعُ
الْعَذَابَ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ إِذَا كَانَ فِيهَا نَبِيٌّ أَوْ إِمَامٌ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ:
﴿ وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِيهِمْ ﴾^(١).

آن گاه فرمود: از زمانی که خداوند متعال آدم علیه السلام را آفرید، هیچ زمانی از حجّت خالی نبود؛ یا حجّتی آشکار و مشهور و یا غائب و مستور و تا روز قیامت از حجّت خالی نخواهد بود. اگر چنین نبود خدا پرستش نمی شد.

سلیمان می گوید: به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام عرض کردم: چگونه مردم از حجّت غائب و مستور بهره‌مند می شوند؟

فرمود: همان طوری که از خورشید بهره می‌برند؛ هنگامی که در پس پرده‌های ابر پنهان است.^(۱)

۲. جابر بن یزید جعفی می گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: برای چه به پیامبر و امام نیاز هست؟ فرمود: برای این که جهان هستی بر صلاحیتش باقی باشد؛ چرا که تا مادامی که پیامبر یا امام در بین مردم هستند خدای متعال عذاب را از اهل زمین برمی‌دارد. خدا در قرآن می‌فرماید: «تا تو در میان آنها هستی خدا آنها را عذاب نمی‌کند».

۱. امالی الصدوق: ص ۱۱۲، احتجاج طبرسی: ص ۱۷۳، بحار الأنوار: ج ۲۳

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ:

النُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ وَ أَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ
الْأَرْضِ، فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى أَهْلَ السَّمَاءِ مَا
يَكْرَهُونَ، وَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ بَيْتِي أَتَى أَهْلَ الْأَرْضِ مَا
يَكْرَهُونَ.

يَعْنِي بِأَهْلِ بَيْتِهِ الْأَئِمَّةَ الَّذِينَ قَرَنَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ طَاعَتَهُمْ بِطَاعَتِهِ
فَقَالَ: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ
أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ (۱).

وَ هُمْ الْمَعْصُومُونَ الْمُطَهَّرُونَ الَّذِينَ لَا يَذْنُبُونَ وَ لَا يَعْصُونَ، وَ هُمْ
الْمُؤَيَّدُونَ الْمُوَفَّقُونَ الْمُسَدَّدُونَ، بِهِمْ يَرْزُقُ اللَّهُ عِبَادَهُ، وَ بِهِمْ تُعْمَرُ
بِلَادُهُ، وَ بِهِمْ يُنْزَلُ الْقَطْرُ مِنَ السَّمَاءِ.

و رسول خدا ﷺ نیز فرمودند:

ستارگان امان برای آسمانیان بوده و اهل بیت من هم امان برای زمینیان هستند. هنگامی که ستارگان زائل شوند به اهل آسمان مکروه وارد آید و آن گاه که اهل بیت من نباشند به اهل زمین مکروه وارد خواهد شد.

مقصود از «اهل بیت پیامبر ﷺ» ائمه علیهم السلام هستند که خداوند متعال اطاعت آنان را به اطاعت خود مقرون ساخته و فرموده است: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از خدا اطاعت کنید و از رسول و صاحبان امر اطاعت کنید».

مقصود از صاحبان امر، ائمه معصومین علیهم السلام هستند که از هر آلودگی پاکند، مرتکب هیچ گناهی نمی‌شوند و کوچک‌ترین عصیانی از آنها سر نمی‌زند.

آنان مورد تأیید خدا بوده و خدای متعال به آنها توفیق می‌دهد و به واسطه آنان بندگان روزی می‌خورند، بلادشان آباد می‌گردد و قطرات باران از آسمان می‌بارد.

وَبِهِمْ يُخْرِجُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ، وَبِهِمْ يُمَهِّلُ أَهْلَ الْمَعَاصِي، وَلَا
يُعَجِّلُ عَلَيْهِمُ بِالْعُقُوبَةِ وَالْعَذَابِ،
لَا يُفَارِقُهُمْ رُوحُ الْقُدُسِ، وَلَا يُفَارِقُونَهُ، وَلَا يُفَارِقُونَ الْقُرْآنَ
وَلَا يُفَارِقُهُمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

۳. قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عليه السلام:

الْحُجَّةُ قَبْلَ الْخَلْقِ وَمَعَ الْخَلْقِ وَبَعْدَ الْخَلْقِ.

۴. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْعَامِرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

مَا زَالَتِ الْأَرْضُ إِلَّا وَ لِلَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهَا حُجَّةٌ يَعْرِفُ
الْحَالَالَ وَالْحَرَامَ وَ يَدْعُو إِلَى سَبِيلِ اللَّهِ، وَ لَا تَنْقَطِعُ
الْحُجَّةُ مِنَ الْأَرْضِ إِلَّا أَرْبَعِينَ يَوْمًا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

آنان واسطه رویدن و خارج شدن برکات از زمین هستند و به برکت آنان خدا به گنه‌کاران مهلت می‌دهد و در عقوبتشان شتاب نمی‌کند.

روح القدس از ایشان جدا نمی‌شود و ایشان نیز از او جدا نمی‌شوند، از قرآن جدا نبوده و قرآن نیز از آنان جدا نمی‌شود سلام الله عليهم اجمعين. (۱)

۳. امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

حجّت خدا پیش از خلق، و با خلق و پس از خلق است. (۲)

۴. عبدالله بن سلیمان عامری می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

پیوسته زمین دارای حجّت و امامی از جانب خدای بزرگ است که از حلال و حرام آگاه است و مردم را به راه خدا فرامی‌خواند و هیچ‌گاه زمین بدون حجّت نخواهد بود؛ مگر چهل روز قبل از برپایی روز قیامت.

۱. علل الشرائع: ج ۱ ص ۱۲۴. ۲. کمال الدین و تمام النعمة: ج ۱ ص ۴.

فَإِذَا رُفِعَتِ الْحُجَّةُ أُغْلِقَ بَابُ التَّوْبَةِ ﴿ وَلَا يَنْفَعُ نَفْسًا
 إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ ﴾ ^(١) أَنْ تُرْفَعَ الْحُجَّةُ
 أُولَئِكَ شِرَارٌ مَنِ خَلَقَ اللَّهُ وَ هُمُ الَّذِينَ يَتَّقُونَ عَلَيْهِمُ
 الْقِيَامَةَ.

٥. عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ قَالَ:

سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: هَلْ كَانَ النَّاسُ إِلَّا وَ فِيهِمْ مَنْ قَدْ أَمَرُوا

بِطَاعَتِهِ مُنْذُ كَانَ نُوحٌ عليه السلام؟

قَالَ: لَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ، وَ لَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ.

وقتی حجّت از روی زمین برداشته شد، دیگر در توبه بسته می‌شود (خدا در قرآن می‌فرماید: «و اگر کسی قبلاً ایمان نیاورده باشد بعد از آن» یعنی بعد از برداشته شدن حجّت از روی زمین «دیگر ایمان آوردن برایش سودی نخواهد داشت».

چنین مردمی بدترین خلق خدا هستند و قیامت بر همین مردم برپا می‌شود.^(۱)

۵. مُعلی بن خُنیس می‌گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا از زمان نوح علیه السلام تا کنون مردم در وصفی نبودند که در میان آنها حجّتی بوده و دستور داشتند از او اطاعت کنند؟ فرمود: همیشه چنین بوده است؛ ولی بیشتر مردم ایمان نمی‌آورند.^(۲)

۱. بصائر الدرجات: ص ۱۴۱، المحاسن: ص ۲۴۶، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص

۲. کمال الدین و تمام النعمة: ج ۱ ص ۲۳۱.

٢ □

إتصال الوصيّة وذكر الأوصياء من لدن آدم إلى آخر الدهر وإن آخر
الأوصياء هو الإمام المهدي عليه السلام

عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله:

أَنَا سَيِّدُ النَّبِيِّينَ وَوَصِيِّ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ وَ أَوْصِيَائِي
سَادَةُ الْأَوْصِيَاءِ. إِنَّ آدَمَ سَأَلَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَجْعَلَ لَهُ
وَصِيًّا صَالِحًا.

فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: أَنِّي أَكْرَمْتُ الْأَنْبِيَاءَ بِالنُّبُوَّةِ،
ثُمَّ اخْتَرْتُ خَلْقِي وَجَعَلْتُ خِيَارَهُمُ الْأَوْصِيَاءِ.
ثُمَّ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: يَا آدَمُ! أَوْصِ إِلَيَّ شَيْثًا.
فَأَوْصَى آدَمُ إِلَيَّ شَيْثًا وَهُوَ هِبَةُ اللَّهِ بْنِ آدَمَ.

۲ □

متصل بودن وصایت از زمان آدم علیه السلام تا پایان زمان و آخرین
اوصیا همان امام مهدی علیه السلام است

مقاتل بن سلیمان می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام
فرمود: حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

من سرور پیامبران هستم و جانشین من سرور
اوصیاست و جانشینان من بهترین جانشینان
هستند. حضرت آدم از خداوند درخواست کرد
که برایش وصی و جانشین شایسته‌ای قرار دهد.
خداوند به او وحی کرد: من پیامبران را به وسیله
نبوت گرامی داشته‌ام، آن‌گاه از میان مردم
بهترین آن‌ها را انتخاب کردم و ایشان را وصی و
جانشین پیامبران قرار داده‌ام.

سپس خداوند به او وحی کرد: شیث را جانشین
خود قرار ده!

آدم شیث را به جانشینی تعیین کرد، او همان هبه
الله بن آدم است.

وَأَوْصَى شَيْثُ إِلَى ابْنِهِ شَبَّانَ وَهُوَ ابْنُ نَزْلَةِ الْحَوْرَاءِ
الَّتِي أَنْزَلَهَا اللَّهُ عَلَى آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ فَرَوَّجَهَا ابْنُهُ شَيْثًا.
وَأَوْصَى شَبَّانُ إِلَى محلث، وَأَوْصَى محلثُ إِلَى محوق
وَأَوْصَى محوقُ إِلَى عميشا، وَأَوْصَى عميشا إِلَى
أَخْنُوخَ وَهُوَ إِدْرِيسُ النَّبِيُّ.

وَأَوْصَى إِدْرِيسُ إِلَى نَاحُورَ وَدَفَعَهَا نَاحُورُ إِلَى نُوحِ
النَّبِيِّ، وَأَوْصَى نُوحٌ إِلَى سَامٍ، وَأَوْصَى سَامٌ إِلَى
عَثَامِرَ، وَأَوْصَى عَثَامِرُ إِلَى بَرِّعَيْشَا.
وَأَوْصَى بَرِّعَيْشَا إِلَى يَافِثَ، وَأَوْصَى يَافِثُ إِلَى بَرَّةَ وَ
أَوْصَى بَرَّةُ إِلَى جَفِيسَةَ، وَأَوْصَى جَفِيسَةُ، إِلَى عِمْرَانَ وَ
دَفَعَهَا عِمْرَانُ إِلَى إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ عليه السلام.

وَأَوْصَى إِبْرَاهِيمُ إِلَى ابْنِهِ إِسْمَاعِيلَ، وَأَوْصَى إِسْمَاعِيلُ
إِلَى إِسْحَاقَ، وَأَوْصَى إِسْحَاقُ إِلَى يَعْقُوبَ، وَأَوْصَى
يَعْقُوبُ إِلَى يُوسُفَ، وَأَوْصَى يُوسُفُ إِلَى يَثْرِيَا، وَ
أَوْصَى يَثْرِيَا إِلَى شُعَيْبٍ وَدَفَعَهَا شُعَيْبٌ إِلَى مُوسَى بْنِ
عِمْرَانَ،

شیث، پسرش شبّان را وصی و جانشین خود قرار داد. او پسر همان حوریه‌ای است که خداوند او را از بهشت برای آدم فرستاد و آدم آن حوریه را به ازدواج فرزندش شیث در آورد. شبّان محلث را وصی کرد، محلث محوق را، محوق عمیثا را و عمیثا به آخنوخ تحویل داد که همان ادریس پیامبر است.

ادریس ناحور را تعیین کرد و ناحور به نوح پیامبر تحویل داد و نوح، سام را جانشین خود کرد و سام به عثامر و عثامر به برعیثاشا.

برعیثاشا به یافث و یافث به برّه و برّه به جفیسه و جفیسه به عمران و عمران به ابراهیم خلیل علیه السلام تحویل داد.

ابراهیم وصی خود را فرزندش اسماعیل قرار داد. اسماعیل، اسحاق را و اسحاق به یعقوب و یعقوب به یوسف یوسف به یثریا و یثریا به شعیب و شعیب به موسی بن عمران سپرد.

وَأَوْصَى مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ إِلَى يُوشَعَ بْنِ نُونٍ، وَ
 أَوْصَى يُوشَعَ بْنَ نُونٍ إِلَى دَاوُدَ، وَأَوْصَى دَاوُدَ إِلَى
 سُلَيْمَانَ، وَأَوْصَى سُلَيْمَانَ إِلَى آصَفَ بْنِ بَرِّخِيَا، وَ
 أَوْصَى آصَفُ بْنُ بَرِّخِيَا إِلَى زَكَرِيَّا وَ دَفَعَهَا زَكَرِيَّا إِلَى
 عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ.

وَأَوْصَى عِيسَى إِلَى شَمْعُونَ بْنِ حَمُّونَ الصَّفَا، وَأَوْصَى
 شَمْعُونَ إِلَى يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا، وَأَوْصَى يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا
 إِلَى مُنْذِرٍ وَأَوْصَى مُنْذِرٌ إِلَى سُلَيْمَةَ، وَأَوْصَى سُلَيْمَةُ
 إِلَى بُرْدَةَ.

ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

وَدَفَعَهَا إِلَيَّ بُرْدَةُ وَأَنَا أَدْفَعُهَا إِلَيْكَ يَا عَلِيُّ! وَأَنْتَ
 تَدْفَعُهَا إِلَيَّ وَصِيَّكَ وَ يَدْفَعُهَا وَصِيَّكَ إِلَى أَوْصِيَاءِكَ مِنْ
 وُلْدِكَ وَاحِدٍ بَعْدَ وَاحِدٍ حَتَّى يُدْفَعَ إِلَى خَيْرِ أَهْلِ الْأَرْضِ
 بَعْدَكَ.

حضرت موسی به یوشع بن نون و یوشع به داوود سپرد، داوود سلیمان را وصی خود قرار داد و سلیمان آصف بن برخیا را و آصف به زکریّا و زکریّا به عیسی بن مریم تحویل داد.

عیسی شمعون بن شمون صفا را وصی خود قرار داد و شمعون یحیی بن زکریّا را و یحیی منذر را جانشین خود تعیین کرد و منذر به سلیمه سپرد و سلیمه به بُرده.

آن‌گاه پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

بُرده به من واگذار کرد و من به تو یا علی! می‌سپارم و تو نیز به جانشین خود می‌سپاری و او به جانشینان تو از فرزندان؛ یکی پس از دیگری تا سرانجام وامی‌گذارد به بهترین فرد روی زمین پس از تو.

وَلَتَكْفُرَنَّ بِكَ الْأُمَّةُ وَ لَتَخْتَلِفَنَّ عَلَيْكَ اخْتِلَافًا شَدِيدًا،
الثَّابِتُ عَلَيْكَ كَالْمُقِيمِ مَعِي، وَ الشَّاذُّ عَنْكَ فِي النَّارِ وَ
النَّارُ مَثْوَى لِلْكَافِرِينَ.

امت در باره تو راه خلاف را می‌پویند و اختلافی شدید خواهند نمود، کسانی که درباره تو ثابت قدم بمانند چون کسانی هستند که با من بوده‌اند و آنها که از تو برگردند و منحرف شوند در آتش خواهند بود و آتش جایگاه کافرین است.

علامه مجلسی رحمته الله در توضیح این حدیث می‌گوید:

از این خبر چنین استفاده می‌شود که یحیی پسر زکریا بعد از زکریا زنده مانده است.

با این‌که بر خلاف مشهور است و منافات دارد با خبرهایی که فوت یحیی را قبل از عیسی تعیین کرده‌اند. برخی گفته‌اند: دو یحیی بوده، این نیز بسیار بعید است.^(۱)

۱. من لا یحضره الفقیه: ج ۴ ص ۱۷۵، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۵۸.

۳ □

النص على إمامة الإمام المهدي عليه السلام

۱. عَلِيُّ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى عليه السلام قَالَ: كَانَ يَقُولُ قَبْلَ أَنْ يُؤْخَذَ بِسِنِّهِ إِذَا اجْتَمَعَ عِنْدَهُ أَهْلُ بَيْتِهِ:

مَا وَكَّدَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ فِي شَيْءٍ مَا وَكَّدَ عَلَيْهِمْ بِالْإِقْرَارِ
بِالْإِمَامَةِ وَمَا جَحَدَ الْعِبَادُ شَيْئًا مَا جَحَدُوا هَا.

۲. مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام فِي قَوْلِهِ: ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
وَيَخْتَارُ﴾^(۱).

قَالَ: اخْتَارَ مُحَمَّدًا وَأَهْلَ بَيْتِهِ عليهم السلام.

۳ □

احادیث و اخبار صریح بر امامت امام مهدی علیه السلام

۱. علی بن جعفر می‌گوید: برادر بزرگوارم موسی کاظم علیه السلام یک سال پیش از این که دستگیر شود، هر وقت بستگان و خویشاوندان در خدمتش جمع می‌شدند می‌فرمود: خداوند در باره چیزی سفارش و تأکید نکرده به اندازه تأکیدی که در باره اقرار به امامت نموده است و مردم چیزی را به اندازه امامت انکار ننموده‌اند. (۱)

۲. محمد بن سنان می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام در باره آیه‌ای که می‌فرماید: «هرچه بخواهد می‌آفریند و هرچه بخواهد برمی‌گزیند»، فرمود:

خداوند حضرت محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیت او را برگزید. (۲)

۱. قرب الاسناد: ص ۱۲۳، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۶۹.

۲. بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۷۴.

۳. عَنْ عَمْرِو بْنِ الْأَشْعَثِ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ وَنَحْنُ عِنْدَهُ فِي الْبَيْتِ نَحْوُ مِنْ
عِشْرِينَ رَجُلًا فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا وَ قَالَ:

لَعَلَّكُمْ تَرَوْنَ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِي الْإِمَامَةِ إِلَى الرَّجُلِ مِنَّا
يَضَعُهُ حَيْثُ يَشَاءُ.

وَاللَّهِ، إِنَّهُ لَعَهْدٌ مِنَ اللَّهِ نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله إِلَى
رِجَالٍ مُسَمَّيْنَ رَجُلٍ فَرَجُلٍ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى صَاحِبِهَا.

□ ۴

وجوب معرفة الإمام المهدي عليه السلام وإن من مات بغير إمام مات ميتة
جاهلية

۱. عَنْ سَلَمَةَ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

خَرَجَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عليه السلام عَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ:

۳. عمرو بن اشعث می‌گوید:

ما حدود بیست نفر در خانه حضرت امام صادق علیه السلام بودیم. حضرتش به جمعیت رو کرد و فرمود:

شما خیال می‌کنید در مسأله امامت، امام می‌تواند هر کس را که بخواهد به جانشینی خود تعیین کند.

به خدا سوگند! این قراردادی است از جانب خدا که به پیامبر ابلاغ کرده است و مردان معینی را با نام و نشان یکی پس از دیگری مشخص نموده تا به صاحب آن منتهی شود.^(۱)

۴ □

واجب بودن شناخت امام مهدی علیه السلام و به راستی هر کس امام مهدی علیه السلام را نشناخته بمیرد، به مرگ جاهلیت مرده است

۱. سلمة بن عطا می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

روزی حضرت امام حسین علیه السلام به اصحاب خود فرمود:

۱. بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۷۵.

أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِكْرُهُ مَا خَلَقَ الْعِبَادَ إِلَّا لِيَعْرِفُوهُ،
فَإِذَا عَرَفُوهُ عَبَدُوهُ، فَإِذَا عَبَدُوهُ اسْتَعْتَبُوا بِعِبَادَتِهِ عَنِ
عِبَادَةِ مَنْ سِوَاهُ.

فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي، فَمَا مَعْرِفَةُ
اللَّهِ؟

قَالَ: مَعْرِفَةُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ إِمَامِهِمُ الَّذِي يَجِبُ عَلَيْهِمْ طَاعَتُهُ.

٢. عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام يَقُولُ:

مَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ إِمَامٌ فَمَوْتُهُ مِيتَةٌ جَاهِلِيَّةٌ، وَ لَا يُعْذَرُ
النَّاسُ حَتَّى يَعْرِفُوا إِمَامَهُمْ، وَ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ
لِإِمَامِهِ لَا يَضُرُّهُ تَقَدُّمُ هَذَا الْأَمْرِ أَوْ تَأَخُّرُهُ وَ مَنْ مَاتَ
عَارِفًا لِإِمَامِهِ كَانَ كَمَنْ هُوَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ.

ای مردم! خداوند بندگان را نیافریده است مگر برای آن که او را بشناسند، وقتی او را شناختند، عبادتش کنند و چون او را عبادت کنند از عبادت غیر او بی‌نیاز شوند.

مردی عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! پدر و مادرم به فدای شما باد! معرفت خدا چگونه است؟

فرمود: شناختن مردم هر زمانی امام زمان خودشان را که اطاعت او بر آنها واجب است.

شیخ صدوق در توضیح این حدیث چنین می‌گوید: یعنی مردم هر زمانی بدانند که خداوند هیچ زمانی را از وجود امام معصوم خالی نمی‌گذارد؛ زیرا اگر امامی نباشد مردم از عبادت غیر خدا مصون نمی‌مانند و ایمن نخواهند بود.^(۱)

۲. فضیل می‌گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: هر کس بدون امام بمیرد مرگ او چون مرگ مردم جاهلی است. هرگز عذر مردم را در شناختن امام نمی‌پذیرند، کسی که با شناخت امام بمیرد، او را زیانی نخواهد رسید؛ چه پیش‌تر از ظهور امام بمیرد، یا بعد از آن و کسی که با شناخت امام از دنیا برود مانند کسی است که با قائم علیه السلام در خیمه آن حضرت بوده است.^(۲)

۱. علل الشرائع: ج ۱ ص ۹. ۲. المحاسن: ص ۱۵۵.

۵ □

من أنكر الإمام المهدي عليه السلام فقد أنكر جميع الأئمة عليهم السلام

١. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنِ الرَّضَا عَنْ آبَائِهِ عليهم السلام قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله:

يَا عَلِيُّ! أَنْتَ وَالْأَيْمَّةُ مِنْ وُلْدِكَ بَعْدِي حُجَجُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَأَعْلَامُهُ فِي بَرِيَّتِهِ فَمَنْ أَنْكَرَ وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ أَنْكَرَنِي، وَمَنْ عَصَا وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ عَصَانِي، وَمَنْ جَفَا وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ جَفَانِي.

وَمَنْ وَصَلَكُمْ فَقَدْ وَصَلَنِي، وَمَنْ أَطَاعَكُمْ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ وَالَاكُمْ فَقَدْ وَالَانِي، وَمَنْ عَادَاكُمْ فَقَدْ عَادَانِي؛ لِأَنَّكُمْ مِنِّي خُلِقْتُمْ مِنْ طِينَتِي وَأَنَا مِنْكُمْ.

۵ □

هر کس امام مهدی علیه السلام را انکار کند در واقع همه امامان علیهم السلام را انکار کرده است

۱. محمد بن فضیل می‌گوید:

حضرت امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوار خود نقل فرمود:
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ای علی! تو و پیشوایان از فرزندان حجّت‌های خدا در میان مردم و شخصیت‌های برجسته بین آنها هستید. هر کس یکی از شما را منکر شود، مرا انکار کرده و هر کس با یک نفر از شما مخالفت کند، با من مخالفت نموده، هر که به یکی از شما ستم نماید به من ستم کرده است.

و کسی که به شما احترام گذارد به من احترام گذارده و هر کس از شما اطاعت کند، از من اطاعت کرده، کسی که شما را دوست بدارد، مرا دوست داشته و هر که با شما دشمنی ورزد با من دشمنی کرده است؛ زیرا شما از من هستید و از سرشت من آفریده شده‌اید و من از شما هستم.^(۱)

۱. کمال الدین و تمام النعمه: ج ۲ ص ۴۱۳، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۹۷.

۲. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ تَمَّامٍ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: إِنَّ فُلَانًا يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَ يَقُولُ لَكَ:
اضْمَنْ لِي الشَّفَاعَةَ.

فَقَالَ: أَمِنْ مَوَالِينَا؟

قُلْتُ: نَعَمْ.

قَالَ: أَمْرُهُ أَرْفَعُ مِنْ ذَلِكَ.

قَالَ: قُلْتُ: إِنَّهُ رَجُلٌ يُوَالِي عَلِيًّا عليه السلام وَ لَمْ يَعْرِفْ مَنْ بَعْدَهُ مِنْ
الْأَوْصِيَاءِ.

قَالَ: ضَالٌّ.

قُلْتُ: أَقَرَّ بِالْأَيْمَةِ جَمِيعًا وَ جَحَدَ الْآخِرَ.

قَالَ: هُوَ كَمَنْ أَقَرَّ بِعِيسَى وَ جَحَدَ بِمُحَمَّدٍ صلى الله عليه وآله أَوْ أَقَرَّ بِمُحَمَّدٍ وَ جَحَدَ
بِعِيسَى، نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ جَحْدِ حُجَّةٍ مِنْ حُجَجِهِ.

۲. محمد بن تمام می‌گوید:

به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فلانی به شما سلام می‌رساند و برای شما پیغام فرستاده که ضامن شفاعت برای من شوید.

فرمود: آیا از دوستانان ماست؟

عرض کردم: آری.

فرمود: کار او بالاتر از آن است.

راوی گوید: عرض کردم: او مردی است که علی علیه السلام را دوست می‌دارد، ولی با جانشینان آن حضرت آشنا نیست.

فرمود: او شخص گمراهی است.

عرض کردم: به همه امامان اقرار دارد و امام آخر را انکار می‌کند.

فرمود: او مانند کسی است که به عیسی علیه السلام اقرار دارد، ولی حضرت محمد صلی الله علیه و آله را انکار کند، یا به حضرت محمد صلی الله علیه و آله اقرار دارد و عیسی علیه السلام را انکار کند. به خدا پناه می‌بریم از انکار حجّتی از حجّت‌های خدا.

فليحذر من قرأ هذا الحديث و بلغه هذا الكتاب أن يجحد إماماً
من الأئمة أو يهلك نفسه بالدخول في حال تكون منزلته فيها منزلة
من جحد محمداً أو عيسى نبوتهما.

□ ٦

الإمام المهدي عليه السلام هو الوسيلة والسبب بين الله وبين خلقه

١. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

ثَلَاثٌ أَقْسِمُ أَنَّهُنَّ حَقٌّ:

إِنَّكَ وَالْأَوْصِيَاءَ مِنْ بَعْدِكَ عُرَفَاءُ لَا يُعْرِفُ اللَّهُ إِلَّا

بِسَبِيلِ مَعْرِفَتِكُمْ.

وَعُرَفَاءُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ عَرَفَكُمْ وَعَرَفْتُمُوهُ،

وَعُرَفَاءُ لَا يَدْخُلُ النَّارَ إِلَّا مَنْ أَنْكَرَكُمْ وَأَنْكَرْتُمُوهُ.

پس هر که این حدیث را می‌خواند و این نوشته به او می‌رسد باید پرهیزد از این که امامی از امامان را انکار کند، یا خود را نابود سازد با قرار دادن خود در وضعی که منزلت او در آن وضع به سان کسی است که نبوت حضرت محمد ﷺ یا عیسی علیه السلام را انکار کرده است.^(۱)

□ ۶

امام مهدی علیه السلام وسیله و سبب است بین خدا و خلق خدا

۱. پیامبر خدا ﷺ به علی علیه السلام فرمود:

سه سوگند یاد می‌کنم که سه واقعیت است: تو و جانشینانت عارف هستید، خدا شناخته نمی‌شود مگر از راه معرفت شما. و داخل بهشت نمی‌شود مگر کسی که شما را بشناسد و شما او را بشناسید. و داخل آتش نمی‌گردد مگر کسی که منکر شماست و شما منکر او هستید.^(۲)

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۱۲.

۲. بصائر الدرجات: ص ۴۹۸، الخصال: ج ۱ ص ۱۵۰.

٢. عَنْ بُرَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام يَقُولُ:

بِنَا عُبْدَ اللَّهِ، وَبِنَا عُرِفَ اللَّهُ، وَبِنَا وَحَدَّ اللَّهُ وَ مُحَمَّدٌ صلى الله عليه وآله
حِجَابُ اللَّهِ.

۷ □

فضائل الإمام المهدي عليه السلام

١. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام فِي خُطْبَتِهِ عِنْدَ ذِكْرِ آلِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله:

هُمْ مَوْضِعُ سِرِّهِ وَ لَجَأُ أَمْرِهِ وَ عَيْبَةُ عِلْمِهِ وَ مَوْئِلُ حُكْمِهِ
وَ كُهُوفُ كُتُبِهِ وَ جِبَالُ دِينِهِ بِهِمْ أَقَامَ انْحِنَاءَ ظَهْرِهِ وَ
أَذْهَبَ ارْتِعَادَ فَرَائِصِهِ.

لَا يُقَاسُ بِآلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَحَدٌ وَ لَا يُسَوَّى
بِهِمْ مَنْ جَرَتْ نِعْمَتُهُمْ عَلَيْهِ أَبَدًا.

۲. برید می‌گوید: حضرت امام باقر علیه السلام می‌فرمود:
 به وسیله ما خدا پرستش شده و به وسیله ما
 شناخته گردیده و به وسیله ما مردم به یکتایی او
 اعتراف نموده‌اند. حضرت محمد صلی الله علیه و آله واسطه
 بین مردم و خداست. (۱)

۷ □

فضائل و مناقب آقا امام مهدی علیه السلام

امیر مؤمنان علی علیه السلام در خطبه خود راجع به آل پیامبر صلی الله علیه و آله
 فرمود:

آن‌ها گنجینه اسرار او هستند و ملجأ امور و خزینه
 علوم و پایگاه حکمت و معدن کتاب و کوه‌های
 استوار دین هستند. به وسیله آنان خمیدگی پشت
 اسلام را و لرزه پیکرش را راست نمود.
 هیچ کس را نمی‌توان با آل محمد صلی الله علیه و آله قیاس نمود.
 از این امت نمی‌توان کسی را که نعمت وجود این
 خاندان سبب بهره‌مندی او شده است با دیگری
 برابر نمود.

۱. الکافی: ج ۱ ص ۱۴۵، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۰۲.

هُمْ أَسَاسُ الدِّينِ وَ عِمَادُ الْيَقِينِ، إِلَيْهِمْ يَفِيءُ الْغَالِي، وَ
بِهِمْ يَلْحَقُ التَّالِي، وَ لَهُمْ خَصَائِصُ حَقِّ الْوَلَايَةِ وَ فِيهِمْ
الْوَصِيَّةُ وَ الْوَرَاثَةُ.

٢ . عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

لَمَّا عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَ مِنْهَا إِلَى سِدْرَةِ
الْمُنْتَهَى وَ مِنَ السِّدْرَةِ إِلَى حُجْبِ النُّورِ نَادَانِي رَبِّي جَلَّ
جَلَالُهُ:

يَا مُحَمَّدُ! أَنْتَ عَبْدِي وَ أَنَا رَبُّكَ فَلِي فَاخْضَعْ وَ إِيَّايَ
فَاعْبُدْ وَ عَلَيَّ فَتَوَكَّلْ وَ بِي فَتَّقْ، فَإِنِّي قَدْ رَضِيتُ بِكَ
عَبْدًا وَ حَبِيبًا وَ رَسُولًا وَ نَبِيًّا وَ بِأَخِيكَ عَلِيٍّ خَلِيفَةً وَ بَابًا.
فَهُوَ حُجَّتِي عَلَى عِبَادِي وَ إِمَامٌ لَخَلْقِي بِهِ يُعْرَفُ أَوْلِيَّايَ
مِنْ أَعْدَائِي، وَ بِهِ يُمَيِّزُ حِزْبُ الشَّيْطَانِ مِنْ حِزْبِي.

آل محمد اساس دین و پایگاه یقین هستند،
تندروان و کندروان هر دو به سوی آنها
برمی‌گردند، امتیازات ولایت به آنان اختصاص
دارد و وراثت و وصایت مخصوص آنهاست.^(۱)

۲. عبد الله بن عباس می‌گوید: پیامبر خدا ﷺ فرمود:
وقتی مرا به آسمان هفتم بردند و از آن جا به
سدرۃ المنتهی و از آن جا تا حجب نور، خداوند
به من این گونه خطاب کرد:
ای محمد! تو بنده من و من پروردگار تو هستم
نسبت به من خضوع داشته باش، مرا پیرست، بر
من توکل کن و به من اعتماد نما. من تو را به بندگی
و دوستی و رسالت و نبوت و برادرت علی را
خلیفه و در به سوی من برگزیدم.
او حجّت من بر مردم و امام خلق است، به وسیله
او دشمنان خود را از دوستان جدا می‌کنم.
به واسطه او پیروان شیطان از خداپرستان
جدا می‌شوند.

۱. نهج البلاغه: ص ۴۷ خطبه ۲، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۱۷.

وَ بِهِ يُقَامُ دِينِي وَ تُحْفَظُ حُدُودِي وَ تُنْفَذُ أَحْكَامِي، وَ بِكَ
 وَ بِهِ وَ بِالْأَيْمَةِ مِنْهُ وَ لِدِهِ أَرْحَمُ عِبَادِي وَ إِمَائِي.
 وَ بِالْقَائِمِ مِنْكُمْ أَعْمُرُ أَرْضِي بِتَسْبِيحِي وَ تَقْدِيسِي وَ
 تَهْلِيلِي وَ تَكْبِيرِي وَ تَمْجِيدِي وَ بِهِ أُطَهِّرُ الْأَرْضَ مِنْ
 أَعْدَائِي وَ أَوْرَثُهَا أَوْلِيَائِي، وَ بِهِ أَجْعَلُ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 بِي السُّفْلَى وَ كَلِمَتِي الْعُلْيَا، وَ بِهِ أُحْيِي عِبَادِي وَ بِلَادِي
 بِعِلْمِي، وَ لَهُ أُظْهِرُ الْكُنُوزَ وَ الذَّخَائِرَ بِمَشِيَّتِي، وَ إِيَّاهُ
 أُظْهِرُ عَلَى الْأَسْرَارِ وَ الضَّمَائِرِ بِإِرَادَتِي وَ أَمْدُهُ
 بِمَلَائِكَتِي لِتُوَيْدَهُ عَلَى إِنْفَازِ أَمْرِي وَ إِعْلَانِ دِينِي وَ ذَلِكَ
 وَ لِيِّ حَقًّا وَ مَهْدِيَّ عِبَادِي صِدْقًا.

و به او دین پایدار و حدود محفوظ و احکام اجرا می‌شود.

و به وسیله تو و او و ائمه از فرزندانش به بندگان و کنیزان خود رحم می‌کنم.

و به واسطه قائم از شما خانواده زمین را آباد با تسبیح و تقدیس و تهلیل و تمجید می‌کنم، به وسیله او زمین را از دشمنانم پاک می‌کنم و در اختیار دوستان خود می‌گذارم و به واسطه او سخن کفرورزان را در پایین و سخن خود را در بالا قرار می‌دهم و به واسطه او بندگان و بلاد را زنده می‌کنم.

برای او گنج‌ها و ذخایر را آشکار می‌کنم به اراده خود او را بر اسرار و راز دل‌ها آگاه می‌کنم، به اراده خود و با فرشتگان او را مدد می‌کنم در راه اجرا و گسترش دستور خود به واقع ولی من و به راستی هدایت‌گر بندگان من است.^(۱)

۱. امالی الصدوق: ص ۶۳۱، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۲۸.

٣. عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام:

دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله أَصْحَابَهُ بِمِئِي فَقَالَ:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ، أَمَّا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ
بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا: كِتَابَ اللَّهِ وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، فَإِنَّهُمَا
لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

ثُمَّ قَالَ:

أَيُّهَا النَّاسُ! إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ كِتَابِ اللَّهِ وَ
عِثْرَتِي وَ الْكَعْبَةَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ.

ثُمَّ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام: أَمَّا كِتَابَ اللَّهِ فَحَرِّفُوا، وَ أَمَّا الْكَعْبَةَ فَهَدَمُوا،

وَ أَمَّا الْعِثْرَةَ فَاقْتُلُوا، وَ كُلَّ وَدَائِعِ اللَّهِ فَقَدْ تَبَرَّوْا.

۳. جابر می‌گوید: حضرت امام باقر علیه السلام فرمود:

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در منی اصحاب خود را پیش خود خواند

و فرمود:

ای مردم! من دو چیز گران‌بها میان شما می‌گذارم

که تا آن‌گاه به آن دو چنگ بزنید هرگز گمراه

نمی‌شوید: کتاب خدا و عترت و اهل بیت. آن دو

از یک دیگر جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض

کوثر بر من وارد شوند.

آن‌گاه فرمود:

مردم! من میان شما چیزهای محترم در نزد خدا

می‌گذارم: کتاب خدا، عترت و کعبه که بیت

الحرام است.

سپس حضرت امام باقر علیه السلام فرمود: کتاب خدا را تحریف

کردند، کعبه را منهدم ساختند و عترت را کشتند و تمام

ودایع خدا را درهم شکسته و از بین بردند.^(۱)

۱. بصائر الدرجات: ص ۴۱۴، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۴۱.

۴. عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:

لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَجْنِبَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ إِلَّا أَنَا وَعَلِيٌّ وَ
فَاطِمَةُ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِي، فَإِنَّهُمْ
مِنِّي.

□ ▽

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ ﷺ هُوَ مِنْ آلِ يَسٍّ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ

فِيمَا احْتَجَّ الرَّضَا ﷺ عَلَى عُلَمَاءِ الْعَامَّةِ فِي فَضْلِ الْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ
أَنَّهُ سَأَلَ الْعُلَمَاءَ فَقَالَ: أَخْبِرُونِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿يَس﴾ *
وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴾ * عَلَى صِرَاطِ
مُسْتَقِيمٍ ﴿^(۱) فَمَنْ عَنَى بِقَوْلِهِ: ﴿يَس﴾؟

قَالَتِ الْعُلَمَاءُ: يَس، مُحَمَّدٌ ﷺ لَمْ يَشُكَّ فِيهِ أَحَدٌ.

۴. در حدیثی آمده است: پیامبر خدا ﷺ فرمود:

برای هیچ کسی روا نیست در این مسجد جنب
باشد؛ مگر برای من، علی، فاطمه، حسن، حسین
و هر کس از خانواده من است، زیرا آنان از من
هستند. (۱)

امام مهدی علیه السلام از آل یس و از آل محمد ﷺ هستند

از استدلال‌هایی که حضرت امام رضا علیه السلام با علمای اهل
سنت درباره فضل و مقام عترت پیامبر ﷺ نمود، آن
حضرت از دانشمندان اهل سنت پرسیدند: خداوند
می‌فرماید: «یس، سوگند به قرآن حکیم، تو از فرستادگان و
بر صراط مستقیم هستی» منظور خداوند از یس چه
اشخاصی هستند؟

گفتند: منظور از «یس» حضرت محمد ﷺ است که هیچ
کسی در آن تردید ندارد.

۱. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ص ۲۲۱، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۴۵.

قَالَ أَبُو الْحَسَنِ عليه السلام:

فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْطَى مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ مِنْ ذَلِكَ فَضْلًا لَا يَبْلُغُ أَحَدٌ كُنْهَ وَضْفِهِ إِلَّا مَنْ عَقَلَهُ، وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُسَلِّمْ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا عَلَى الْأَنْبِيَاءِ عليهم السلام فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: ﴿سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾^(۱).

وَقَالَ: ﴿سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ﴾^(۲).

وَقَالَ: ﴿سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ﴾^(۳) وَ لَمْ يَقُلْ: سَلَامٌ عَلَى آلِ نُوحٍ وَ لَمْ يَقُلْ: سَلَامٌ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ لَا قَالَ: سَلَامٌ عَلَى آلِ مُوسَى وَ هَارُونَ، وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿سَلَامٌ عَلَى آلِ يَسَّ﴾^(۴) يَعْنِي آلَ مُحَمَّدٍ عليه السلام.

۱. سوره صافات آیه ۷۹. ۲. همان آیه ۱۰۹.

۳. همان آیه ۱۱۲.

۴. سوره صافات آیه ۱۳۰. در مصحف شریف آمده: «سَلَامٌ عَلَى آلِ يَاسِينَ».

حضرت امام رضا علیه السلام فرمود:

خداوند متعال به حضرت محمد و آل محمد علیهم السلام فضلی عنایت نموده که هیچ کس نمی‌تواند آن را توصیف نماید مگر کسی که درک کند. به این دلیل که خدای تعالی بر هیچ کس جز پیامبران سلام نفرستاده است. در این آیه می‌فرماید: «سلام بر نوح در جهانیان». و در آیه دیگر می‌فرماید: «سلام بر ابراهیم». و در آیه دیگری می‌فرماید: «سلام بر موسی و هارون».

و در هیچ کدام از آیات نفرموده: سلام بر آل نوح، یا سلام بر آل ابراهیم، و نه سلام بر آل موسی و هارون، ولی فرموده است: «سلام بر آل یاسین» که منظور آل محمد علیهم السلام هستند.^(۱)

۱. عیون الاخبار الرضا علیه السلام: ص ۱۳۱، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۱۶۷.

۹ □

الإمام المهدي عليه السلام هو من أهل الذكر

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ:

قُلْتُ لَهُ: إِنَّ مَنْ عِنْدَنَا يَزْعُمُونَ أَنَّ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿فَسْئَلُوا

أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ^(١) أَنَّهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى.

قَالَ: إِذَا يَدْعُونَكُمْ إِلَى دِينِهِمْ.

ثُمَّ أَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى صَدْرِهِ فَقَالَ: نَحْنُ أَهْلُ الذِّكْرِ وَنَحْنُ

الْمَسْئُولُونَ.

۱۰ □

الإمام المهدي عليه السلام هو من أهل القرآن

١. عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ قَوْلِهِ

عَزَّ وَجَلَّ: ﴿بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا

الْعِلْمَ﴾ ^(٢).

٢. سورة عنكبوت آية ٤٩.

١. سورة نحل آية ٤٣.

۹ □

امام مهدی علیه السلام از اهل ذکر هستند

محمد بن مسلم می‌گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: برخی از افرادی که در کنار ما زندگی می‌کنند می‌پندارند منظور از گفتار خدا که می‌فرماید: «اگر نمی‌دانید از اهل ذکر برسید» یهود و نصارا هستند.

فرمود: بنا بر این، آن‌ها شما را به دین خود فرامی‌خوانند. آن‌گاه حضرتش با دست مبارکش به سینه‌اش اشاره کرد و فرمود: ما اهل ذکر هستیم و ما سؤال شوندگانیم.^(۱)

۱۰ □

امام مهدی علیه السلام از اهل قرآن هستند

۱. علی بن اسباط می‌گوید: مردی از حضرت امام صادق علیه السلام در باره این آیه پرسید که می‌فرماید: «ولی این آیات روشنی است که در سینه کسانی که علم به آنان داده شده، جای دارد».

۱. الکافی: ج ۱ ص ۲۱۱، بصائر الدرجات: ص ۱۲.

قَالَ: نَحْنُ هُمْ.

فَقَالَ الرَّجُلُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، حَتَّى يَقُومَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟

قَالَ: كُلُّنَا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ حَتَّى يَجِيءَ صَاحِبُ

السَّيْفِ فَإِذَا جَاءَ صَاحِبُ السَّيْفِ، جَاءَ أَمْرٌ غَيْرُ هَذَا.

۲. عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ هَذِهِ الرَّوَايَةِ: «مَا مِنْ

آيَةٍ إِلَّا وَ لَهَا ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ وَ مَا فِيهِ حَرْفٌ إِلَّا وَ لَهُ حَدٌّ وَ مَطْلَعٌ مَا يَعْنِي

بِقَوْلِهِ: «لَهَا ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ»؟

قَالَ: ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ هُوَ تَأْوِيلُهَا مِنْهُ، مَا قَدْ مَضَى وَ مِنْهُ مَا لَمْ يَجِئْ

يَجْرِي كَمَا تَجْرِي الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ كُلَّمَا جَاءَ تَأْوِيلُ شَيْءٍ مِنْهُ يَكُونُ

عَلَى الْأَمْوَاتِ كَمَا يَكُونُ عَلَى الْأَحْيَاءِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَ مَا يَعْلَمُ

تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ﴾^(۱) وَ نَحْنُ نَعْلَمُهُ.

فرمود: منظور ما هستیم.

عرض کرد: فدایت شوم، تا آن گاه که قائم علیه السلام قیام کند؟
فرمود: ما همه قائم به امر خدا هستیم؛ یکی پس از دیگری تا آن گاه که صاحب شمشیر بیاید، وقتی او آمد، امری غیر از این خواهد آمد.^(۱)

۲. فضیل می گوید: از حضرت امام باقر علیه السلام درباره این روایت پرسیدم که می فرماید: «هر آیه‌ای دارای ظاهر و باطنی است و هیچ حرفی در آن نیست مگر این که دارای حد و آغازی است» گفتم: منظور از ظاهر و باطن آیه چیست؟
فرمود: ظاهر و باطن آیه همان تأویل آن است که برخی گذشته و برخی در آینده خواهد آمد که با گذشت زمان همانند حرکت آفتاب و مهتاب پدید می آید. تأویل آیه همان طوری که به زنده‌ها جاری می شود به مردگان نیز جاری می شود. خداوند متعال در این آیه می فرماید: «و از تأویل آن جز خدا و راسخان در علم آگاه نیستند» ما از تأویل آن آگاه هستیم.^(۲)

۱. تأویل الآیات: ص ۴۳۴.

۲. بصائر الدرجات: ص ۵۵، مستدرک وسائل الشیعه: ج ۱۷ ص ۳۳۱.

□ ۱۱

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ آيَةُ اللَّهِ وَكِتَابُ اللَّهِ

۱. في تفسير القمي: ﴿سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا﴾ (۱).

قَالَ: الْآيَاتُ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا رَجَعُوا يَعْرِفُهُمْ
أَعْدَاؤُهُمْ إِذَا رَأَوْهُمْ.

۲. في تفسير القمي: ﴿إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً

فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ﴾ (۲). عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ:

تُخَضَعُ رِقَابُهُمْ؛ يَعْنِي بَنِي أُمَّيَّةَ وَهِيَ الصَّيْحَةُ مِنَ السَّمَاءِ بِاسْمِ
صَاحِبِ الْأَمْرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

۲. سوره شعرا آیه ۴.

۱. سوره نمل آیه ۹۳.

□ ۱۱

امام مهدی علیه السلام هم آیت و نشانه خدا و هم کتاب تکوینی خدا هستند

۱. در تفسیر قمی در ذیل این آیه که می‌فرماید: «به زودی آیات ما را خواهند دید و آنها را خواهند شناخت آمده است که حضرتش فرمود:
منظور از آیات، امیر مؤمنان علی و ائمه علیهم السلام هستند، آن گاه که برگردند دشمنانشان آنها را بعد از دیدن می‌شناسند.^(۱)

۲. در تفسیر قمی در ذیل این آیه که می‌فرماید: «اگر بخواهیم آیه‌ای از آسمان فرومی‌فرستیم که سرب‌به‌زیر می‌شوند» آمده است که هشام می‌گوید:
حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:
یعنی امویان سرافکننده می‌شوند؛ منظور از آیه، صیحه‌ای از آسمان است که به نام صاحب الامر علیه السلام ندا خواهد داد.^(۲)

۱. تفسیر القمی: ج ۲ ص ۱۳۱، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۰۷.

۲. تفسیر القمی: ج ۳ ص ۱۱۸، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۰۷.

٣. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَانِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ
جَلَّ: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ
الْكِتَابِ﴾ (١).

قَالَ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَئِمَّةُ عليهم السلام.

﴿وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ﴾:

قَالَ: فُلَانٌ وَ فُلَانٌ وَ فُلَانٌ.

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ

الْفِتْنَةِ وَ ابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَ مَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَ الرُّاسِخُونَ

فِي الْعِلْمِ﴾ (٢).

وَ هُمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَئِمَّةُ عليهم السلام.

١. سورة آل عمران آية ٧.

٢. همان.

۳. عبدالرحمان بن کثیر می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام در باره آیه شریفه که می‌فرماید: «او کسی است که این کتاب را بر تو نازل کرد که بخشی از آن، آیات محکم است که اساس این کتاب است» فرمود:

منظور از آیات محکمت، امیر مؤمنان علی و ائمه علیهم السلام هستند. «و بخشی دیگر آیات متشابه هستند» مقصود از متشابهات، فلانی، فلانی و فلانی است.

«اما کسانی که در دل‌هایشان انحراف است به دنبال متشابهات هستند تا فتنه‌انگیزی کنند و در پی تفسیر نادرستی هستند؛ در حالی که تفسیر آن‌ها را جز خدا و راسخان در علم نمی‌دانند».

فرمود: راسخان در علم امیر مؤمنان علی و ائمه علیهم السلام هستند.

علامه مجلسی رحمته الله در توضیح این حدیث زیبا می‌گوید:

شاید منظور این است که آن چه در باره امیر مؤمنان علی و ائمه علیهم السلام از آیات نازل شده، محکمت است، کسانی که دل‌های آن‌ها آلوده است و به باطل تمایل دارند از آیات متشابهات پیروی می‌کنند و آن‌ها را در باره پیشوایان خود تأویل می‌کنند؛ با این که تأویل متشابهات را جز خدا و راسخان در علم نمی‌دانند.

ممکن است که منظور تشبیه ائمه علیهم السلام به آیات محکمت باشد و شیعیان آن‌ها را به کسانی که پیرو آیات محکمت هستند تشبیه کرده و دشمنان آل محمد علیهم السلام را به واسطه اشتباه مردم در باره آن‌ها و پیروان آن‌ها را به کسانی که پیرو متشابهات تشبیه نموده است. البته وجه اول ظاهرتر است، خدا می‌داند. ^(۱)

۱. الکافی: ج ۱ ص ۴۱۴، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۰۹.

□ ١٢

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ الْمَصْطَفَى مِنْ عِبَادِ اللَّهِ سَبْحَانَهُ وَإِنَّهُ
هُوَ الْوَارِثُ لِلْقُرْآنِ

١ . فِي تَفْسِيرِ الْقَمِي: ثُمَّ ذَكَرَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَقَالَ: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا
الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ ^(١) وَهُمْ الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

٢ . عَنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَلَقَدْ
اخْتَرْنَاهُمْ عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ ^(٢) قَالَ:
الْأَئِمَّةُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ.

١ . سورة فاطر آية ٣٢ .

٢ . سورة دخان آية ٣٢ .

۱۲ □

امام مهدی علیه السلام برگزیده خدا و وارث قرآن هستند

۱. در تفسیر قمی آمده است: پس از ذکر آل محمد علیهم السلام فرمود: «آن گاه این کتاب را به گروهی از بندگان برگزیده خود به میراث دادیم» منظور ائمه علیهم السلام هستند. (۱)

۲. فضیل می گوید: حضرت امام باقر علیه السلام درباره این آیه که می فرماید: «ما آن‌ها را با علم خود بر جهانیان برگزیدیم» فرمود:

منظور این است که ائمه و پیشوایان از مؤمنان را بر دیگران برتری دادیم. (۲)

۱. بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۱۳.

۲. تأویل الآیات: ص ۵۵۶، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۲۸.

۱۳ □

إِنَّ مَوَدَّةَ الْإِمَامِ الْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ أَجْرُ رِسَالَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

١. نَقَلَ صَاحِبُ الْكَشَّافِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَّهُ قَالَ:

مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيداً.

أَلَا وَمَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ مَغْفُوراً لَهُ.

أَلَا وَمَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ تَائِباً.

أَلَا وَمَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ مُؤْمِناً

مُسْتَكْمِلاً الْإِيمَانَ.

أَلَا وَمَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ بَشَّرَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ

بِالْجَنَّةِ ثُمَّ مُنْكَرٌ وَنَكِيرٌ.

أَلَا وَمَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ يُرْفُؤُ إِلَى الْجَنَّةِ كَمَا

تُرْفُؤُ الْعَرُوسُ إِلَى بَيْتِ زَوْجِهَا.

۱۳ □

محبت و عشق به امام مهدی علیه السلام پاداش و اجر رسالت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است

۱. در حدیثی آمده است: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس بر محبت آل محمد از دنیا برود شهید
مرده است.

آگاه باشید! هر که بر محبت آل محمد بمیرد،
آمرزیده است.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد با
توبه از دنیا رفته است

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد با
ایمان کامل از دنیا رفته است.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد
فرشته مرگ به او مژده بهشت می‌دهد، بعد از او
نکیر و منکر.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد
چنان با جلال او را به بهشت می‌برند مانند
عروسی که به خانه شوهر می‌رود.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام فَتُحَّ لُهُ فِي قَبْرِهِ
بَابَانِ إِلَى الْجَنَّةِ.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ جَعَلَ اللَّهُ قَبْرَهُ مَزَارَ
مَلَائِكَةِ الرَّحْمَةِ.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ عَلَى السُّنَّةِ وَ
الْجَمَاعَةِ.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى بُغْضِ آلِ مُحَمَّدٍ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى بُغْضِ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ كَافِرًا.

أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى بُغْضِ آلِ مُحَمَّدٍ لَمْ يَشْمَنَّ رَائِحَةَ
الْجَنَّةِ.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد
دری از قبرش به بهشت گشوده می‌شود.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد
خداوند قبر او را جایگاه زیارت فرشتگان
رحمت قرار می‌دهد.

آگاه باشید! هر کس بر محبت آل محمد بمیرد بر
راه و روش پیامبر و جماعت مؤمنان مرده است.
آگاه باشید! هر کس با دشمنی آل محمد بمیرد
روز قیامت که می‌آید بر پیشانی او نوشته است:
مأیوس از رحمت خداست.

آگاه باشید! هر کس بر دشمنی آل محمد بمیرد
کافر از دنیا رفته است.

آگاه باشید! هر کس بر دشمنی آل محمد بمیرد
بوی بهشت را استشمام نخواهد کرد.^(۱)

۱. الکشاف: ج ۴ ص ۱۷۳، سعد السعود: ص ۱۴۱، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص

٢ . قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام لِلْحُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَانَ:
يَا حُصَيْنُ! لَا تَسْتَصْغِرْ مَوَدَّتَنَا، فَإِنَّهَا مِنَ الْبَاقِيَاتِ
الصَّالِحَاتِ.

قَالَ: يَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ! مَا اسْتَصْغِرُهَا وَ لَكِنْ أَحْمَدُ اللَّهَ عَلَيْهَا.

□ ١٤

إِنَّ مَوَدَّةَ الْإِمَامِ الْمَهْدِيِّ عليه السلام وَاجِبَةٌ عَلَى الْخَلَائِقِ كُلِّهَا وَقَدْ قَتَلَهَا
النَّاسُ

فِي تَفْسِيرِ فِرَاتِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ: الْفَزَارِيُّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ
اللَّهِ عليه السلام.

فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ ذِكْرُهُ: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُدَةُ سُئِلَتْ﴾ يَعْنِي مَوَدَّتَنَا
﴿بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ ^(١) قَالَ:

ذَلِكَ حَقُّنَا الْوَاجِبُ عَلَى النَّاسِ وَ حُبُّنَا الْوَاجِبُ عَلَى
الْخَلْقِ قَتَلُوا مَوَدَّتَنَا.

۲. در روایتی آمده است: حضرت امام صادق علیه السلام به حُصین بن عبد الرحمان فرمود:

محبّت ما خانواده را کوچک مشمار که آن، از باقیات صالحات است.

عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! من کوچک نمی شمارم و خدا را بر این نعمت سپاسگزارم. ^(۱)

۱۴ □

محبّت امام مهدی علیه السلام بر تمام خلائق واجب است؛ ولی این محبّت را مردم کشته و از بین برده‌اند در تفسیر فرات آمده است:

حضرت امام صادق علیه السلام درباره آیه «و در آن هنگام که از موؤده سؤال شود» فرمود: یعنی موؤت ما «به چه گناهی کشته شده» فرمود:

این حق واجب ما بر مردم است و محبّت ما بر مردم واجب است که محبّت ما را از میان برده‌اند. ^(۲)

۱. المناقب: ج ۴ ص ۲۱۵، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۵۰.

۲. تفسیر فرات: ص ۵۴۲، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۵۷.

١٥ □

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ الْوَالِدُ وَالرَّحِمُ وَذَوَالْقُرْبَى

قَالَ الْإِمَامُ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ:

الْإِمَامُ الْأَنْبِيُّ الرَّفِيقُ وَالْوَالِدُ الشَّقِيقُ وَالْأَخُ الشَّقِيقُ وَالْأُمُّ الْبَرَّةُ بِالْوَلَدِ الصَّغِيرِ.

١٦ □

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ الْأَمَانَةُ الْمَعْرُوضَةُ عَلَى الْأَشْيَاءِ كُلِّهَا

عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَلَقَ الْأَرْوَاحَ قَبْلَ الْأَجْسَادِ بِأَلْفِي عَامٍ، فَجَعَلَ أَعْلَاهَا وَأَشْرَفَهَا أَرْوَاحَ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَالْأَيْمَةَ بَعْدَهُمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ. فَعَرَضَهَا عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَغَشِيَهَا نُورُهُمْ.

۱۵ □

امام مهدی علیه السلام هم پدر این امت است و هم رحم و خویشاوند
آنها

در روایتی آمده است: امام رضا علیه السلام فرمود:
امام، همدم، رفیق و پدر مهربان و برادر مهربان و
مادر دلسوز به کودک است.^(۱)

۱۶ □

وجود امام مهدی علیه السلام امانتی است که بر تمام اشیا نشان داده
شده است

مفضّل می‌گوید: حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:
خداوند ارواح را دو هزار سال پیش از اجساد آفرید،
بهترین و عالی‌ترین آنها را ارواح محمد، علی، فاطمه،
حسن، حسین و ائمه بعد از آنها صلوات الله علیهم قرار داد. و آنها
را بر آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها عرضه داشت و نور آنها تمام
جهان را پوشاند.

۱. تحف العقول: ص ۴۳۹، الکافی: ج ۱ ص ۲۰۰.

فَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلسَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَالجِبَالِ:
 هُوَلاءِ أَحِبَّائِي وَأَوْلِيَائِي وَحُجَجِي عَلَى خَلْقِي وَ أُمَّةٌ
 بَرِيَّتِي مَا خَلَقْتُ خَلْقًا هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُمْ وَ لَهُمْ وَ لِمَنْ
 تَوَلَّاهُمْ خَلَقْتُ جَنَّتِي، وَ لِمَنْ خَالَفَهُمْ وَ عَادَاهُمْ خَلَقْتُ
 نَارِي، وَ مَنْ ادَّعَى مَنَزِلَتَهُم مِّنِّي وَ مَحَلَّهُمْ مِنْ عَظْمَتِي
 عَذَّبْتُهُ ﴿عَذَابًا لَا أَعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ﴾. (۱)

وَ جَعَلْتُهُ مَعَ الْمُشْرِكِينَ فِي أَسْفَلِ دَرَكِ نَارِي، وَ مَنْ أَقَرَّ
 بِوَلَايَتِهِمْ وَ لَمْ يَدَّعِ مَنَزِلَتَهُم مِّنِّي وَ مَكَانَهُمْ مِنْ عَظْمَتِي
 جَعَلْتُهُ مَعَهُمْ فِي رَوْضَاتِ جَنَّتِي، وَ كَانَ لَهُمْ فِيهَا مَا
 يَشَاءُونَ عِنْدِي وَ أَبْحَثُهُمْ كَرَامَتِي وَ أَحَلَلْتُهُمْ جَوَارِي وَ
 شَفَعْتُهُمْ فِي الْمُذْنِبِينَ مِنْ عِبَادِي وَ إِمَائِي.

خداوند متعال به آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها فرمود:

این‌ها دوستان، اولیا و حجّت‌های من بر خلق و پیشوایان مردم هستند، موجودی را محبوب‌تر از آن‌ها در نزد من نیافریده‌ام، برای آن‌ها و کسانی که ایشان را دوست داشته باشند بهشت را و برای کسانی که مخالف و دشمن آن‌ها باشند، دوزخ را آفریده‌ام.

هر کس مقام و موقعیت آن‌ها را از عظمتم ادّعا کند، آن چنان عذابش می‌نمایم که احدی را از جهانیان را چنان عذاب نکرده‌ام و او را در پایین‌ترین جایگاه آتش دوزخ قرار می‌دهم.

هر کس به ولایت آن‌ها اقرار نماید و ادّعای منزلتشان از من ننماید و موقعیت ایشان را از مقام عظمتم نخواهد او را با آن‌ها در باغ‌های بهشتم قرار می‌دهم و هر چه بخواهند از من به آن‌ها خواهم داد، کرامت خود را به آن‌ها بخشیدم و جوار و همسایگی خود را به ایشان دادم و آن‌ها را درباره گناه‌کاران زن و مرد از بندگانم شفیع قرار دادم.

فَوَلَا يَتُّهُمْ أَمَانَةٌ عِنْدَ خَلْقِي فَأَيُّكُمْ يَحْمِلُهَا بِأَثْقَالِهَا وَ
يَدْعِيهَا لِنَفْسِهِ دُونَ خَيْرَتِي.

فَأَبَتْ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالْجِبَالُ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَ
أَشْفَقْنَ ﴿١﴾ مِنْ ادِّعَاءِ مَنْزِلَتِهَا وَ تَمَنِّي مَحَلِّهَا مِنْ عَظَمَةِ رَبِّهَا.

فَلَمَّا أَسْكَنَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ آدَمَ وَ زَوْجَتَهُ الْجَنَّةَ قَالَ لَهُمَا: (كُلَا مِنْهَا
رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَ لَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ) ﴿٢﴾ يَعْنِي شَجَرَةَ
الْحِنْطَةِ ﴿فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿٣﴾.

فَنَظَرَ إِلَى مَنْزِلَةِ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ
الْأَيْمَّةِ مِنْ بَعْدِهِمْ، فَوَجَدَاهَا أَشْرَفَ مَنَازِلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَقَالَا: يَا رَبَّنَا!
لِمَنْ هَذِهِ الْمَنْزِلَةُ؟

فَقَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: ارْفَعَا رُءُوسَكُمَا إِلَى سَاقِ عَرْشِي!

٢. سورة بقره آیه ٣٥.

١. سورة احزاب آیه ٧٢.

٣. سورة بقره آیه ٣٥.

ولایت آن‌ها در نزد خلق امانت است چه کسی می‌تواند ادّعای حمل آن را با سنگینی بس بنماید و در مقابل آن برگزیدگان این‌گونه ادعا کند؟ در این هنگام آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها از حمل آن خودداری کردند و از ادّعای چنین منزلتی و آرزوی مقام آن‌ها را از عظمت پروردگار خود به زاری افتادند. وقتی خداوند، آدم و همسرش را ساکن بهشت نمود به آن دو فرمود: «از آن بخورید هر جا که خواستید و به این درخت نزدیک نشوید» منظور درخت گندم است که «از ستمگران خواهید بود».

آدم به مقام محمد، علی، فاطمه، حسن، حسین و پیشوایان بعد از آن‌ها علیهم‌السلام نگاه کرد، دید بالاترین مقام‌های بهشت را دارا هستند، دو نفری گفتند: خدایا! این منزلت‌ها از آن کیست؟

خداوند متعال فرمود: سر خود را به طرف ساق عرش بلند کنید!

فَرَفَعَا رُءُوسَهُمَا فَوَجَدَا اسْمَ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَالْأَيْمَةَ بَعْدَهُمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ مَكْتُوبَةً عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ بِنُورٍ مِنْ نُورِ الْجَبَّارِ جَلَّ جَلَالُهُ.

فَقَالَا: يَا رَبَّنَا! مَا أَكْرَمَ أَهْلَ هَذِهِ الْمَنْزِلَةِ عَلَيْكَ وَمَا أَحَبَّهُمْ إِلَيْكَ وَمَا أَشْرَفَهُمْ لَدَيْكَ؟

فَقَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: لَوْلَاهُمْ مَا خَلَقْتُكُمْ، هَوْلَاءِ خَزَنَةُ عِلْمِي وَأُمْنَائِي عَلَى سِرِّي إِيَّاكُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلَيْهِمْ بِعَيْنِ الْحَسَدِ وَتَتَمَنَّيَا مَنْزِلَتَهُمْ عِنْدِي وَمَحَلَّهُمْ مِنْ كَرَامَتِي فَتَدْخُلَا بِذَلِكَ فِي نَهْيِي وَعِصْيَانِي ﴿فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾.

قَالَا: رَبَّنَا! وَمَنْ الظَّالِمُونَ؟

قَالَ: الْمُدَّعُونَ لِمَنْزِلَتِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ.

قَالَا: رَبَّنَا! فَأَرْنَا مَنَازِلَ ظَالِمِيهِمْ فِي نَارِكَ حَتَّى نَرَاهَا كَمَا رَأَيْنَا

مَنْزِلَتَهُمْ فِي جَنَّتِكَ؟

وقتی سر بلند کردند نام‌های محمد، علی، فاطمه، حسن، حسین و پیشوایان بعد از آنها علیهم‌السلام بر ساق عرش با نوری از نور خداوند جبار نوشته شده است.

گفتند: پروردگارا! چقدر منزلت و مقام آنها در نزد تو گرامی است؟ و چقدر آنها را دوست داری و با شخصیت در نزد تو هستند؟

خداوند متعال فرمود: اگر آنها نبودند شما دو تن را نمی‌آفریدم، اینان نگهبان علم، و امین اسرار من هستند. مبادا به آنها با دیده حسد نگاه کنید و آرزوی مقام و منزلت و شخصیت آنها را بنمایید که با این کار متعرض نهی من می‌شوید و عصیان خواهید نمود و از ستمگران خواهید بود.

گفتند: پروردگارا! ستمگران چه کسانی هستند؟

فرمود: کسانی که به ناحق مقام آنان را ادعا کنند.

آنان گفتند: پروردگارا! جایگاه ستمگران به آنها را در دوزخ به ما نشان بده تا همان طور که مقام خودشان را در بهشت دیدیم جایگاه ستمگران آنها را در دوزخ ببینیم!

فَأَمَرَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى النَّارَ، فَأَبْرَزَتْ جَمِيعَ مَا فِيهَا مِنَ الْوَانَ
النَّكَالِ وَالْعَذَابِ وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَكَانُ الظَّالِمِينَ لَهُمُ الْمُدَّعِينِ
لِمَنْزِلَتِهِمْ فِي أَسْفَلِ دَرَكٍ مِنْهَا ﴿كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا
فِيهَا وَكُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ﴾ (١) ﴿بَدَّلُوا سِوَاهَا﴾ ﴿لِيَذُوقُوا
الْعَذَابَ﴾.

يَا آدَمُ! وَيَا حَوَاءُ! لَا تَنْظُرَا إِلَى أَنْوَارِي وَحُجَجِي بِعَيْنِ الْحَسَدِ
فَأُهْبِطَكُمَا عَنْ جِوَارِي وَأُحِلَّ بِكُمَا هَوَانِي.

﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ
سَوَآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا
مَلَائِكَةً أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ وَفَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ
النَّاصِحِينَ فَدَلَاهُمَا بِغُرُورٍ﴾ (٢).

وَحَمَلَهُمَا عَلَى تَمَنِّي مَنْزِلَتِهِمْ، فَنَظَرَا إِلَيْهِمْ بِعَيْنِ الْحَسَدِ، فَخَذَلَا
حَتَّى أَكَلَا مِنْ شَجَرَةِ الْحِنْطَةِ، فَعَادَ مَكَانَ مَا أَكَلَا شَعِيرًا.

١. سورة نساء آیه ٥٦.

٢. سورة اعراف آیه ٢٢.

خداوند به آتش دستور داد که تمام انواع کیفر و عذاب را آشکار نمود و فرمود: جایگاه ستمگران به آنها در بدترین جاهای دوزخ است هر وقت بخواهند خارج شوند دو مرتبه ایشان را بر می‌گردانند و هر چه پوست‌هایشان بسوزد به پوست‌های دیگری تبدیل می‌شود تا عذاب را بچشند.

ای آدم! و ای حوّا! مبادا به انوار و حجّت‌های من به دیده حسد نگاه کنید که شما را از جوار خود پایین می‌اندازم و مشمول خواری و خفت من می‌شوید.

شیطان برای آنها وسوسه کرد تا چیزهایی را که در آنها پنهان بود آشکار سازد و گفت: پروردگارتان شما را از این درخت نهی نکرده مگر به این جهت که فرشته می‌شوید یا جاویدان در این جا خواهید بود و سوگند یاد کرد که من خیرخواه شما هستم.

شیطان آنها را فریب داد و وادار کرد که مقام آنها را آرزو کنند و با دیده حسد به آنها نگاه کردند و خوار شدند تا جایی که از درخت گندم خوردند به جای آنچه خورده بودند جو در آمد.

فَأَصْلُ الْحِنْطَةِ كُلُّهَا مِمَّا لَمْ يَأْكُلَاهُ وَ أَصْلُ الشَّعِيرِ كُلِّهِ مِمَّا عَادَ
مَكَانَ مَا أَكَلَاهُ.

فَلَمَّا أَكَلَا مِنَ الشَّجَرَةِ طَارَ الْحُلِيُّ وَ الْحَلُّ عَنْ أَجْسَادِهِمَا وَ بَقِيََا
عُرْيَانَيْنِ ﴿ وَ طَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَ نَادَاهُمَا
رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَمَا الشَّجَرَةِ وَ أَقُلَّ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُبِينٌ فَقَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَ إِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَ تَرْحَمْنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿ (١)

قَالَ: اهْبِطَا مِنْ جَوَارِي مَنْ جَوَارِي فَلَا يُجَاوِرُنِي فِي جَنَّتِي مَنْ يَعْصِينِي.
فَهَبَطَا مَوْكُولَيْنِ إِلَى أَنْفُسِهِمَا فِي طَلَبِ الْمَعَاشِ.

فَلَمَّا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمَا جَاءَهُمَا جِبْرَائِيلُ فَقَالَ
لَهُمَا: إِنَّكُمَا ظَلَمْتُمَا أَنْفُسَكُمَا بِتَمَنِّي مَنزِلَةٍ مَنْ فَضَّلَ عَلَيْكُمَا، فَجَزَاؤُكُمْ
مَا قَدْ عُوِقِبْتُمَا بِهِ مِنَ الْهَبُوطِ مِنْ جَوَارِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى أَرْضِهِ فَاسْأَلَا
رَبَّكُمَا بِحَقِّ الْأَسْمَاءِ الَّتِي رَأَيْتُمُوهَا عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ حَتَّى يَتُوبَ
عَلَيْكُمَا.

بنابراین اصل گندم از مانده آنچه آدم و حوّا نخورده بودند و اصل جو از همان چیزهایی است که به جای گندم در آمد. همین که آدم و حوّا از آن درخت خوردند زینت و آرایشی که داشتند از تنشان ریخت و لخت شدند و شروع کردند به پوشیدن تن خویش از برگ‌های درخت بهشتی. خداوند به آنها فرمود: مگر شما را از خوردن این درخت نهی نکردم و نگفتم شیطان دشمن آشکار شماست؟ گفتند: پروردگارا! به خود ستم روا داشتیم اگر ما را نبخشی و به ما رحم نکنی زیان کار خواهیم بود. خداوند فرمود: از کنار من فرود آید و کسی که معصیت مرا نماید نباید همسایه من در بهشت باشد. آنان فرود آمدند و از نظر زندگی و خوراک آنها را به خود وا گذاشتند. آن‌گاه که خداوند اراده کرد که آنها را ببخشد و بگذرد، جبرئیل پیش آنها آمد و گفت: شما با آرزو نمودن مقام کسانی که بر شما برتری داشتند، به خود ستم روا داشتید، کیفر شما همین بود که شما را از جوار خدا پایین آوردند، از خدا بخواهید به وسیله همان نام‌هایی که در ساق عرش مشاهده کردید توبه شما بپذیرد.

فَقَالَا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ بِحَقِّ الْأَكْرَمِينَ عَلَيْكَ مُحَمَّدٍ وَعَلِيِّ وَفَاطِمَةَ
وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَالْأَيْمَّةِ إِلَّا تُبْتَ عَلَيْنَا وَرَحْمَتَنَا.
فَتَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ﴿إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ (١).

فَلَمْ تَزَلْ أَنْبِيَاءُ اللَّهِ بَعْدَ ذَلِكَ يَحْفَظُونَ هَذِهِ الْأَمَانَةَ وَيُخْبِرُونَ بِهَا
أَوْصِيَاءَهُمْ وَالْمُخْلِصِينَ مِنْ أُمَّمِهِمْ، فَيَأْبُونَ حَمَلَهَا وَيُشْفِقُونَ مِنْ
ادِّعَائِهَا، وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ الَّذِي قَدْ عُرِفَ.

فَأَصْلُ كُلِّ ظُلْمٍ مِنْهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ:
﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ
أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا
جَهُولًا﴾ (٢).

١. سوره بقره آیه ٣٧.

٢. سوره احزاب آیه ٧٢.

گفتند: خدایا! ما از تو درخواست می‌کنیم به شخصیت‌های گرامی در نزدت محمد، علی، فاطمه، حسن، حسین و ائمه علیهم‌السلام ما را ببخشی و بر ما رحم فرمایی. خداوند متعال توبه آن‌ها پذیرفت که او توبه پذیر و مهربان است.

از آن پس پیامبران پیوسته این امانت را حفظ می‌کردند و به اوصیای خویش و امت‌های مخلص خود سفارش می‌نمودند و از حمل آن امتناع داشتند و از این ادعا می‌ترسیدند. آن را انسان شناخته شده‌ای حمل کرد.

پس اصل هر ظلمی تا روز قیامت از اوست و این است معنای آیه‌ای که می‌فرماید: «ما آن امانت را به آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها عرضه داشتیم، آن‌ها از حمل آن سر برتافتند، از آن هراسیدند؛ ولی انسان آن را بر دوش کشید؛ او بسیار ظالم و نادان بود».^(۱)

۱. معانی الاخبار: ص ۱۱۰، بحار الأنوار: ج ۲۶ ص ۳۲۳.

□ ١٧

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ وَلِيُّ الْأُمُورِ كُلِّهَا

عَنْ جَابِرِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ:

سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ

أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾. (١) عَرَفْنَا اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَمَنْ
أُولِي الْأَمْرِ؟

قَالَ: هُمْ خُلَفَائِي يَا جَابِرُ! وَ أَيْمَةُ الْمُسْلِمِينَ بَعْدِي، أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ

أَبِي طَالِبٍ، ثُمَّ الْحَسَنُ، ثُمَّ الْحُسَيْنُ، ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ

عَلِيِّ الْمَعْرُوفُ فِي التَّوْرَةِ بِالْبَاقِرِ وَ سَتُدْرِكُهُ يَا جَابِرُ! فَإِذَا لَقِيْتَهُ فَأَقْرِئْهُ

مِنِّي السَّلَامَ.

ثُمَّ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ، ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ

مُوسَى، ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ.

۱۷ □

امام مهدی علیه السلام ولی و سرپرست تمام امور عالم است

جابر انصاری می‌گوید:

از پیامبر صلی الله علیه و آله در باره این آیه پرسیدم که می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از خدا اطاعت کنید و از رسول و اولی الأمر اطاعت کنید» خدا و رسول را در آیه شناختم، اما اولی الأمر چه کسانی هستند؟

فرمود: ای جابر! آنها جانشینان من و پیشوایان مسلمانان بعد از من هستند، نخستین آنها علی بن ابی طالب، سپس امام حسن، سپس امام حسین، سپس علی بن الحسین، سپس محمد بن علی که در تورات به باقر معروف است و تو او را خواهی دید. وقتی او را ملاقات کردی سلام مرا به او برسان. سپس صادق جعفر بن محمد، سپس موسی بن جعفر، آن گاه علی بن موسی، سپس محمد بن علی، سپس علی بن محمد، سپس حسن بن علی.

ثُمَّ سَمِيَّ وَ كُنِّيَّ حُجَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ بَقِيَّتُهُ فِي عِبَادِهِ ابْنُ
 الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدِهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا
 ذَاكَ الَّذِي يَغِيبُ عَنْ شِيعَتِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ عَلَى الْقَوْلِ فِي إِمَامَتِهِ إِلَّا
 مَنْ امْتَحَنَ اللَّهَ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ.

□ ۱۸

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عليه السلام هُوَ نُورُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿وَ
 اتَّبِعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ﴾ (۱).

قَالَ: النُّورُ فِي هَذَا الْمَوْضِعِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَئِمَّةُ عليهم السلام.

آن گاه هم نام و هم کنیه من حجّت خدا در زمین و بقیه الله در بین مردم فرزند حسن بن علی است؛ کسی که خداوند به دست او شرق و غرب را فتح می‌کند، او از شیعیان خود پنهان است به طوری که به امامت او معتقد باقی نمی‌ماند مگر کسی که خدا قلبش را به ایمان آزموده است.^(۱)

۱۸ □

امام مهدی علیه السلام همان نور خدایی هستند

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در مورد این آیه که می‌فرماید: «از نوری که با او نازل شده پیروی کنید» فرمود:
نور در این آیه، امیر مؤمنان علی و ائمه علیهم السلام هستند.^(۲)

۱. مناقب آل ابی طالب: ج ۱ ص ۲۴۲، اعلام الوری: ص ۳۷۵، الصراط

المستقیم: ج ۲ ص ۱۴۴، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۲۸۹.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۱۹۴.

۱۹ □

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ بَيْتُ اللَّهِ وَبَابُ اللَّهِ

عَنْ ابْنِ نُبَاتَةَ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَجَاءَ ابْنُ
الْكَوَّاءِ فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ
تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَ لَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ
أَبْوَابِهَا﴾ ^(۱).

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

نَحْنُ الْبُيُوتُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا أَنْ تُؤْتَى مِنْ أَبْوَابِهَا، نَحْنُ
بَابُ اللَّهِ وَبُيُوتُهُ الَّتِي يُؤْتَى مِنْهُ. فَمَنْ تَابَعَنَا وَ أَقْرَّ
بِوَلَايَتِنَا فَقَدْ أَتَى الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا، وَ مَنْ خَالَفَنَا وَ
فَضَّلَ عَلَيْنَا غَيْرَنَا فَقَدْ أَتَى الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا.

۱۹ □

امام مهدی علیه السلام خانه خدا و باب خداوند هستند.

ابن نباته می‌گوید: روزی در خدمت حضرت امیرمؤمنان علی علیه السلام نشسته بودم که ابن کوّاء وارد شده و گفت: ای امیرمؤمنان! معنای این آیه چیست که می‌فرماید: «کار نیک، آن نیست که از پشت خانه‌ها وارد شوید؛ بلکه نیکی این است پرهیزکار باشید و از درِ خانه‌ها وارد شوید».

امیرمؤمنان علی علیه السلام فرمود:

ما آن خانه‌هایی هستیم که خداوند دستور داده که از در آن‌ها وارد شوند، ما باب الله و خانه‌های او هستیم که باید از در این‌ها به جانب خدا رفت. هر کس پیرو ما باشد و به ولایت ما اقرار نماید از درب آن وارد خانه شده و هر کس با ما مخالفت ورزد و دیگری را بر ما مقدم دارد از پشت وارد شده است. (۱)

□ ◆ ٢٠

إِنَّ الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُوَ الشَّاهِدُ وَالْمَعْرُوضُ عَلَيْهِ أَعْمَالُ الْأُمَّةِ

١. وَ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمُوتُ أَوْ كَافِرٍ يُوَضَّعُ فِي قَبْرِهِ حَتَّى
يُعْرَضَ عَمَلُهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا وَ هَلُمَّ جَرًّا إِلَى آخِرِ مَنْ فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ.
فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَ
رَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ (١).

٢. سُلَيْمِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ طَهَّرَنَا وَ عَصَمَنَا وَ جَعَلَنَا شُهَدَاءَ عَلَى خَلْقِهِ وَ
حُجَّتَهُ فِي أَرْضِهِ، وَ جَعَلَنَا مَعَ الْقُرْآنِ، وَ جَعَلَ الْقُرْآنَ
مَعَنَا لَا نَفَارِقُهُ وَ لَا يُفَارِقُنَا.

۲۰ □

امام مهدی علیه السلام شاهد و گواه اعمال امت هستند و اعمال این امت بر او نشان و عرضه می‌شود

۱. در روایتی آمده است: امام صادق علیه السلام فرمود:

هر مؤمن یا کافری که بمیرد و او را در قبر بگذارند عملش را به پیامبر خدا و امیر مؤمنان علی علیه السلام عرضه می‌دارند؛ همین طور تا یکایک از امامان که اطاعت آنها از جانب خدا واجب شده است. این است تفسیر آیه شریفه‌ای که می‌فرماید: «و بگو: عمل کنید به زودی خدا، پیامبرش و مؤمنان عمل شما را خواهند دید».^(۱)

۲. سلیم بن قیس می‌گوید: امیر مؤمنان علی علیه السلام فرمود:

خداوند ما را پاکیزه نمود، معصوم قرار داد و ما را بر خلق خود گواه و حجّت خود در روی زمین قرار داد و ما را با قرآن و قرآن را با ما قرار داد؛ نه ما از او و نه او از ما جدا می‌شود.^(۲)

۱. تفسیر القمی: ص ۲۸۰، بصائر الدرجات: ص ۴۲۸.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۱۹۱.

٣. عَنْ أَبِي عَمْرٍو الزُّبَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

قَالَ اللَّهُ: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ

شَهِيدًا﴾^(١).

فَإِنْ ظَنَنْتَ أَنَّ اللَّهَ عَنَى بِهَذِهِ الْآيَةِ جَمِيعَ أَهْلِ الْقِبْلَةِ مِنْ

الْمُؤَحِّدِينَ أَفْتَرَى أَنَّ مَنْ لَا يَجُوزُ شَهَادَتُهُ فِي الدُّنْيَا

عَلَى صَاعٍ مِنْ تَمْرٍ يَطْلُبُ اللَّهُ شَهَادَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ

يَقْبَلُهَا مِنْهُ بِحَضْرَةِ جَمِيعِ الْأُمَّمِ الْمَاضِيَةِ؟

كَلَّا لَمْ يَعْزِ اللَّهُ مِثْلَ هَذَا مِنْ خَلْقِهِ؛ يَعْنِي الْأُمَّةَ الَّتِي

وَجَبَتْ لَهَا دَعْوَةُ إِبْرَاهِيمَ عليه السلام ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ

لِلنَّاسِ﴾^(٢). وَ هُمْ الْأُمَّةُ الْوَسْطَى وَ هُمْ خَيْرُ أُمَّةٍ

أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ.

١. سورة بقره آيه ١٤٣.

٢. سورة آل عمران آيه ١١٠.

۳. ابو عمرو زبیری می‌گوید:

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در باره این آیه که می‌فرماید: «و همین گونه شما را امت میانه رو قرار دادیم تا بر مردم گواه باشید و رسول نیز بر شما گواه باشد» فرمود:

اگر خیال کنی که خداوند در این آیه تمام یکتا پرستان اهل قبله را به گواهی می‌خواهد آیا چنین تفسیری صحیح است؟ در صورتی که شهادت برخی از آنها در دنیا برای يك من خرما پذیرفته نمی‌شود. آن‌گاه خداوند در روز رستاخیز در مقابل تمام امت‌های گذشته شهادت او را بپذیرد؟

هرگز چنین چیزی را از امت نخواسته است؛ بلکه منظور امتی است که دعای ابراهیم علیه السلام را برای آنان مقرر داشته که فرمود: «شما بهترین امتی هستید که از میان مردم بیرون آمدید» که آن‌ها میانه‌روترین امت و بهترین امت از میان مردم هستند.^(۱)

۱. تفسیر العیاشی: ج ۱ ص ۶۳.

ضمائم پنجگانه

□ ۱

آثار و نتایج قیام قائم عجله

۵. هنگامی که حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کنند، جهان دگرگون خواهد شد، و از مسیر این دگرگونی و تحوّل آثار و نتایجی باقی خواهد ماند که ثمرة دلنشین آن کام همگان را شیرین خواهد کرد.

از جمله ثمرات آن، می توان به این موارد اشاره کرد:

۱. جهان با فروغ جمال آرایش منور گردد.
۲. ثروت به طور مساوی و متناسب با عدالت تقسیم شود.
۳. جهان در آسایش و آرامش بی نظیر قرار گیرد.
۴. امت اسلامی مجد و عظمت فوق العاده‌ای پیدا کند.
۵. همه بدعت‌های جاهلی ریشه کن شود.

۶. حسد و حيله از بين برود.
۷. همه بي نياز شوند و از پذيرش پول خودداری کنند.
۸. همه شيعيان جهان از اقطار و اکناف جهان در اطراف شمع وجودش گرد آیند.
۹. هر حقی به صاحب حق برگردد.
۱۰. در روی زمین ويرانه‌ای نمی ماند جز اين که آباد گردد و... (۱)

۲ □

اقامتگاه امام زمان عليه السلام

در مورد اقامتگاه حجّت خدا، آن چه مسلم و تردیدناپذیر است، این است که آن حضرت همه ساله در موسم حج به زیارت خانه خدا تشریف می‌برند و در مراسم حج شرکت می‌کنند؛ ولی انبوه حجّاج او را نمی‌بینند^(۲) و یا

۱. فرهنگ موعود: ص ۵.

۲. کمال الدین و تمام النعمة: ص ۳۴۷ و ۳۵۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۱ و

می بینند و نمی شناسند. (۱)

از این رهگذر در طول غیبت آن خورشید جهان تاب، عاشقان کوی او به حج خانه خدا روی آورده، در مراسم حج به جست و جوی جای پای او پرداخته اند.

و چه بسیار نیک بختانی که توفیق تشریف به پیشگاه آن کعبه مقصود و قبله موعود را در کنار خانه خدا یافته اند. (۲)
از جمله اقامتگاه‌های آقا امام زمان علیه السلام می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. سرزمین‌های دوردست

در توقیع شریفی که در سال ۴۱۰ هجری از ناحیه مقدسه به افتخار شیخ مفید رحمته الله صادر شده است و با خط شریف حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف شرف تحریر یافته، چنین آمده است:

اگر چه ما در سرزمین دوردستی سکنی

۸ ۱۵۶. ۱. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۲.

۲. الغیبة، شیخ طوسی: ص ۱۵۸ - ۱۵۶.

گزیده‌ایم که از جایگاه ستمگران بدوریم؛ زیرا که خداوند مصلحت ما و شیعیان ما را در این دیده که تا حکومت دنیا در دست تبهکاران است در این نقطه دور دست مسکن نماییم؛ ولی از اخبار شما آگاهیم و هرگز چیزی از اخبار شما بر ما پوشیده نمی‌ماند. و می‌دانیم که چه گرفتاری و پریشانی بر شما رسیده است، از آن وقتی که بسیاری از شماها به کارهایی دست زدند که پیشینیان صالح شما از آنها به دور بودند، و پیمانی را که خداوند از آنها گرفته بود پشت سر انداختند، گویی که از آن بی‌خبر بودند؛ ما شما را رها نکرده و یاد شما را از خاطر نبرده‌ایم، و گرنه سختی‌ها به شما روی می‌آورد و دشمنان شما را از ریشه و بن بر می‌کنند...^(۱)

۱. احتجاج، شیخ طبرسی: ص ۴۹۷.

۲. مدینه طیبه

هنگامی که از امام حسن عسکری علیه السلام می پرسند: اگر حادثه‌ای بر شما روی دهد، کجا از فرزند بزرگوار شما سراغ بگیریم؟

فرمود: در مدینه. (۱)

امام صادق علیه السلام نیز هنگامی که از غیبت کبری بحث می کند، می فرماید: چه جایگاه خوبی است مدینه. (۲)

۳. دشت حجاز

ابراهیم بن مهزیار توسط فرستاده حضرت ولی عصر علیه السلام به پیشگاه آن سرور فراخوانده می شود، از طائف می گذرد و به دشت حجاز که «عوالی» نامیده می شود، هدایت شده، در آن جا به کعبه مقصود می رسد، در این دیدار امام علیه السلام به پسر مهزیار می فرماید:

پدرم با من پیمان بسته است که در مخفی ترین و دورترین سرزمین ها مسکن گزینیم، تا از تیررس

۱. الغیبة، شیخ طوسی: ص ۱۳۹. ۲. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۷.

اهل ضلالت در امان باشیم، این پیمان مرا به این
ریگزارهای عوالی (دشت حجاز از نجد تا
تهامه) انداخته است...^(۱)

۴. کوه رَضوی

امام صادق علیه السلام از کوه «رَضوی» بحث کرده، در پایان
می فرماید:

از هر درخت میوه در آن هست، و چه پناهگاه
خوبی است برای شخص خائف، صاحب این
امر را در آن دو غیبت است، یکی کوتاه و
دیگری طولانی.^(۲)

۵. کرعه

۱. کمال الدین و تمام النعمة: ص ۴۴۷.

۲. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۳.

علامه مجلسی رحمته الله در «تذكرة الأئمة» از کتاب‌های اهل سنت نقل می‌کند که حضرت امام مهدی علیه السلام در غیبت کبری در قریه‌ای به نام «کرعه» اقامت می‌کند. (۱)

۶. جابلقا و جابلسا

مرحوم میرزای نوری رحمته الله می‌فرماید:

اخبار بسیاری هست که از نظر معنا متواترند و دلالت دارند بر این که دو شهر در مشرق و مغرب به نام‌های: «جابلقا» و «جابلسا» وجود دارد که اهل آنها از انصار حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند و در محضر آن حضرت خروج می‌کنند. (۲)

پژوهش محققان در اصل و منشأ و حقیقت این دو اسم به جایی نرسیده است. سهروردی در «حکمة الاشراف» آنها را در اقلیم هشتم جای داده و «شهروزی» در شرح آن، «جابلسا» را مظهر و مجلای جمیع حقایق اسماء الهیه

۱. العقبری الحسان: ج ۲ ص ۱۳۴. ۲. نجم الثاقب: ص ۳۰۰.

دانسته است.^(۱)

در همه منابع قدیم روی این دو اسم تکیه شده: «جابلسا» شهری در غربی ترین نقطه دنیا و «جابلقا» شهری در شرقی ترین نقطه دنیا معرفی شده است.

نام این دو شهر در خطبه امام حسن مجتبی علیه السلام در حضور معاویه و خطاب به او آمده است که فرمود:

اگر در میان جابلقا و جابلسا بگردید که مردی از

تبار پیامبر صلی الله علیه و آله پیدا کنید که جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله

باشد، جز من و برادرم حسین علیه السلام پیدا نمی کنید.^(۲)

۷. بلد مهدی علیه السلام

علامه مجلسی رحمته الله در جلد «السماء والعالم» بحار الأنوار، از کتاب «قسمت اقالیم ارض و بلاد آن» که تألیف یکی از علمای اهل سنت است، این گونه نقل می کند:

بلد مهدی علیه السلام شهری است نیکو و محکم، که

مهدی فاطمی آن را بنا کرده و برای آن قلعه‌ای

۱. فرهنگ معین: ج ۵ ص ۴۱۶. ۲. سفینه البحار: ج ۱ ص ۱۴۵.

قرار داده است...^(۱)

۸. بیت الحمد

در روایتی آمده است که امام صادق علیه السلام فرمود:
برای صاحب این امر، خانه‌ای است که به آن
«بیت الحمد» گفته می‌شود. در آن چراغی است
که از روز ولادت آن حضرت روشن است. این
چراغ خاموش نمی‌شود تا روزی که او به
شمشیر قیام کند.^(۲)

۹. جزایر مبارکه

داستان مفصل و معروف «انباری» حکایت از این دارد که
شخص محترمی در مجلس «عون الدین وزیر» اظهار داشت
که من در سال ۵۲۲ هجری از زادگاه خود همراه یک کاروان
تجارتی به سرزمین بربر رفتیم و از آن جا سفر دریایی آغاز

۱. العقبی الحسان: ج ۱ بساط ۳ ص ۵۸.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۱۲۶.

کردیم، سرانجام به جزیره‌هایی رسیدیم که ناخدای کشتی نیز برای نخستین بار به این جزیره‌ها سفر کرده بود، وقتی از اسامی آنها پرسیدیم، معلوم شد که آن جا ۵ جزیره به نام‌های:

۱. مبارکه،
۲. زاهره،
۳. صافیه،
۴. ظلوم،
۵. عناطیس.

وجود دارد که همگی مسلمان و شیعه هستند و بر آنها ۵ نفر از اولاد حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف حکومت می‌کنند که اسامی آنها به قرار زیر است:

۱. طاهر، پسر صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف
۲. قاسم، پسر صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف
۳. ابراهیم، پسر صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف
۴. عبدالرحمان، پسر صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف
۵. هاشم، پسر صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف

آن گاه از اخلاق و رفتار نیکوی آنها و از زیبایی و صفای بی نظیر آن جا سخن گفته و خود را مسیحی معرفی کرده است. چون سخنان او به پایان رسید، وزیر ناصبی و هابی منش، از یکایک حاضران تعهد گرفته که این داستان را هرگز نقل نکنند. این داستان در منابع فراوانی نقل شده، از جمله:

۱. الصراط المستقیم: تألیف: زین الدین علی بن یونس عاملی.
۲. السلطان المفرج عن أهل الإيمان: تألیف: علی بن عبدالحمید نیلی.
۳. حدیقة الشیعة: تألیف: مقدس اردبیلی (ص ۷۶۵ - ۷۷۰).
۴. الانوار النعمانیة: تألیف: سید نعمت الله جزایری (ج ۲ ص ۵۸ - ۶۵).
۵. جنة المأوی: تألیف: حسین نوری طبرسی (حکایت سوم).
۶. نجم الثاقب: تألیف: مرحوم نوری (ص ۲۱۷ و ۲۲۸).
۷. العقبری الحسان: تألیف: شیخ علی اکبر نهاوندی (ج ۲ ص ۱۲۳ - ۱۲۶).

و خلاصه‌اش را مرحوم صاحب «وسائل» در «اثبات الهداة» نقل کرده است.^(۱)

۱۰. جزیره خضراء

داستان جزیره خضراء حکایت از آن می‌کند که زین‌الدین علی بن فاضل مازندرانی، در سال ۶۹۰ هجری^(۲) به اقیانوس اطلس سفر کرده و از سرزمین بربر سه روز با کشتی در دل اقیانوس رفته، تا به جزایر روافض (جزیره‌های شیعیان) رسیده است.

در آن جا اطلاع یافته که جزیره‌ای به نام «جزیره خضراء» وجود دارد که اولاد حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف در آن جا زندگی می‌کنند، مدت چهل روز در آن جا اقامت نموده، سرانجام بعد از چهل روز هفت کشتی مواد غذایی از جزیره خضراء به این جزیره آمده است.

ناخدای کشتی او را با نام و نام پدر صدا کرده و گفته مشخصات تو را به من گفته‌اند و اجازه دادند که تو را به

۱. اثبات الهداة: ج ۳ ص ۵۷۹. ۲. ریاض العلماء: ج ۴ ص ۱۷۶.

جزیره خضراء ببرم.

او را به جزیره خضراء برده‌اند. بعد از ۱۶ روز دریانوردی سرانجام به «آب‌های سفید» رسیده‌اند، آن ناخدا توضیح داده که این آب‌ها چون «سوربلد» جزیره را احاطه کرده است و کشتی دشمنان هرگز نمی‌تواند از آن آب‌ها بگذرد و به برکت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف در آن آب‌ها غرق می‌شود.

به جزیره خضراء رسیده، جمعیت انبوهی را با بهترین لباس و وضع مشاهده کرده، شهری بسیار آباد با درختان سرسبز و انواع میوه‌ها و بازارهای بسیار و ساختمان‌های مجلل از سنگ‌های شفاف رخام دیده است که شخص بزرگواری به نام «سید شمس الدین» که او را نوه پنجم حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف معرفی می‌کنند، متصدی تعلیم، تربیت و اداره آن جاست که نائب خاص آن حضرت در آن جزیره است و مستقیماً از امام علیه السلام فرمان می‌گیرد، ولی آن حضرت را نمی‌بیند. بلکه به این صورت که صبح هر جمعه نامه‌ای به خط امام علیه السلام در نقطه معینی گذاشته

می شود و در آن اوامر آن حضرت و آن چه مورد نیاز جناب سید شمس الدین تا یک هفته خواهد بود، مندرج می باشد. علی بن فاضل مدت ۱۸ روز در آن جزیره اقامت نموده، از محضر پر فیض جناب سید شمس الدین خوشه‌ها چیده و بعد از هیجده روز به او دستور رسیده که به وطن خود بازگردد. علی بن فاضل آن چه را که از محضر جناب سید شمس الدین استفاده کرد، در کتابی به نام «الفوائد الشمسیه» گرد آورده و مشروح تشرّف خود را به چند نفر از علمای بزرگ عصر خود بازگو کرده است.

فضل بن یحیی طیبی نویسنده معروف قرن هفتم، به تاریخ ۱۱ شوال ۶۹۹ هجری، مشروح داستان را از زبان شخص علی بن فاضل در حله شنیده و آن را در کتابی به نام «الجزیره الخضراء» گرد آورده است. این کتاب مورد توجه علمای شیعه واقع شده است:

۱. شهید اول آن را به خط خود نوشته و خط او در خزانه امیر مؤمنان علی علیه السلام پیدا شده است.

۲. محقق کرکی آن را به فارسی ترجمه کرده است.

۳. علامه مجلسی رحمته الله آن را در «بحار الانوار» درج کرده است.
۴. مقدس اردبیلی آن را در «حديقة الشيعه» آورده است.
۵. شيخ حرّ عاملی آن را در «اثبات الهداة» درج نموده است.
۶. وحید بهبهانی به مضمون آن فتوا داده است.
۷. بحر العلوم در رجال خود به آن استناد نموده است.
۸. قاضی نورالله شوشتری محافظت آن را بر هر مؤمنی لازم دانسته است.
۹. میرزا عبدالله اصفهانی (افندی) آن را در «ریاض العلماء» نقل کرده است.
۱۰. میرزای نوری آن را در «جنة المأوی» و «نجم الثاقب» درج کرده است.
- و دهها نفر دیگر از بزرگان شیعه آن را در کتابهای خود درج کرده‌اند.^(۱)

---

۱. جزیره خضراء: ص ۴۷.

۳ □

علمای سنی و علل سه گانه انکار امامت امامان علیهم السلام

جای بسی تعجب است که علمای عامّه چگونه اخبار را که از اخبار صحاح خود می دانند در اثبات امامت ائمه اثنی عشریه حضرت علی و یازده فرزندش علیهم السلام روایت می کنند، ولی به آنها عمل نمی کنند. قرآن کریم می فرماید:

﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا﴾؛^(۱)

نعمت خدا را می شناسند باز آن را منکر می شوند.

در تفسیر صافی از تفسیر قمی از حضرت امام صادق علیه السلام

چنین روایت شده که حضرتش فرمود:

به خدا سوگند! ماییم آن نعمتی که خداوند به

بندگانیش انعام فرموده و به وسیله ما پیروز و

کامیاب است کسی که پیروزی خواهد.

در باره عامه و اهل تسنن می توان گفت که جهت انکار و

عمل نکردن به این احادیثشان چند امر است:

۱. سوره نحل آیه ۸۳.

۱. حُبِّ و شدت علاقه آنان به دنیا و حفظ مال و مقام و ریاست است که آنان را به این زندگی مغرور ساخته، هم چنان که خداوند در آیات متعدّد قرآن مجید می فرماید:

﴿ غَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ﴾؛ (۱)

که زندگی دنیا آنان را مغرور نموده و پیرو خواسته های نفسانی خود هستند و از ارشاد و هدایت دیگران که برخلاف میل نفسانی آنان باشد اعراض می کنند و به دشمنی و ستیزه برمی خیزند که

﴿ كَلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا

كَذَّبُوا وَ فَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴾؛ (۲)

هر زمان رسولی، حکمی و دستوری که مخالف با هوای نفسشان بود می آورد عده ای را تکذیب می کردند و عده ای را به قتل می رساندند.

و این محبت و شدت علاقه به زندگی دنیا سرآمد انحرافات و گناهان است که گفته اند: پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ. (۳)

۲. سوره مائده آیه ۷۰.

۱. سوره انعام آیه ۷۰.

۳. جامع الصغير، سیوطی به نقل از شعب الایمان، بیهقی.

و لذا طلحه و زبیر پس از بیعت با امیر مؤمنان علی علیه السلام چون میل نفسانی آنان تأمین نشد و به آمال و آرزوی نفسانی خود نایل نشدند نقض بیعت کردند و در مقام تکذیب برآمدند و آن جنگ خونین جمل را برپا کردند و با دیگران برای مال و مقام و ریاست خود مردانِ حق و خیرخواه را کشتند و حجّت‌های الهی را از میان بردند.

۲. علت دیگر از عمل نکردن به آن روایات، خودبینی و تکبر و حسادت نسبت به دیگران است که از اطاعت و پیروی از آنان سرباز می‌زنند، چنان که خداوند متعال فرمود:

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾؛ (۱)

آیا حسد می‌ورزند بر مردم که چون خدا آنان را از فضل خود برخوردار نموده است.

تفسیر صافی از کتاب الکافی و تفسیر عیاشی و غیر آن دو از ائمه معصومین علیهم السلام روایت کرده که فرمودند:

ماییم که به واسطه نعمت امامتی که خداوند به ما

عنایت فرمود، مورد حسد واقع شده ایم.

۳. جهت دیگر، تقلید کورکورانه از پدران و اجداد، به نام سنت نیاکان و پیروی کردن از گذشتگان است که عمده همین است و در آیات قرآن کریم از این نوع تقلید سخت مذمت و نکوهش شده است. از جمله در سوره بقره می فرماید:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾^(۱)

و هنگامی که به آنان گفته شود: از آن چه خدا نازل فرموده پیروی کنید، گویند: ما از آن چه پدران خود را بر آن یافتیم پیروی می کنیم، آیا اگرچه پدرانشان چیزی نفهمند و هدایت نشوند (باز هم از آنان پیروی می کنند؟)

در آیه دیگر می فرماید:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ

الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَ لَوْ
 كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿۱﴾

و چون به آنان گفته شود: بیایید به آن چه را که
 خدا به پیامبر نازل کرده (بگروید و متابعت
 کنید). گویند: آن چه را که پدرانمان را بر آن
 یافتیم برای ما کافی است، آیا اگر چه پدرانشان
 چیزی ندانند و هدایت (هم) نشوند؟

حاصل آن که انسان باید از عقل و برهان متابعت نماید و
 حسن ظنّ به اعمال پدران و نیاکان گذشته، باعث تقلید
 کورکورانه او نگردد و سبب بدبختی وی را فراهم نسازد. (۲)

۴ □

حقوق امام مهدی علیه السلام

۲. شرح دعای ندبه: ص ۲۰۷.

۱. سوره مائده آیه ۱۰۴.

در فرازی از دعای ندبه چنین می خوانیم:

وَأَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ؛^(۱)

ما را برای ادای حقوق حضرتش یاری فرما.

اینک چند حق از حقوق حقّه حضرت امام مهدی علیه السلام می آوریم:

۱. حق وجود

چون به برکت وجود امام زمان علیه السلام و دیگر اولیای گرام خداوند لباس وجود بر قامت سایر موجودات پوشانده، هم چنان که در توفیق شریفی که در کتاب «احتجاج» نقل شده، فرمود:

ما دست پروردهٔ پروردگارمان هستیم و مخلوقات دیگر بعد از ما، دست پرورده ما هستند.^(۲)

شیخ صدوق رحمته الله در کتاب «کمال الدین» از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله

۱. جمله‌ای از دعای ندبه. ۲. بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۱۷۸.

نقل کرده که فرمود:

لَوْلَا نَحْنُ مَا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ وَلَا حَوًّا وَلَا الْجَنَّةَ وَلَا النَّارَ
وَلَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ؛^(۱)

اگر ما نبودیم خداوند نه آدم را می آفرید و نه
حوا، و نه بهشت و نه جهنم را، و نه آسمان و
زمین را.

۲. حق بقا

یعنی بقای جامعه بشر و ثبات و قرار زمین و اهل آن به
وجود ولیّ حقّ است که به منزله مدار و محور زمین و اهل
آن است که اگر نباشد آنها هم از میان می روند، چنان چه در
اخبار و روایات هم آمده است و در کتب اخبار بابی بدان
اختصاص داده شده است.

از جمله روایت منقول از کتاب «الکافی» است. راوی از
حضرت امام رضا علیه السلام می پرسد: آیا زمین بدون امام ثابت و
باقی می ماند؟

می فرماید: نه.^(۲)

۲. همان: ج ۲۳ ص ۳۳.

۱. همان: ج ۲۶ ص ۳۳۵.

در حدیث نبوی از رسول خدا ﷺ نقل شده که فرمود:
 وجود اهل بیت عصمت و طهارت در زمین
 همانند ستارگان درخشنده آسمانند و همان
 طوری که ثبات و قرار موجودات آسمان وابسته
 به ستارگان است، هم چنین بقا و ثبات اهل زمین
 نیز پیوسته به اهل بیت و به وسیله آنان در امان
 هستند. (۱)

۳. حق قرابت و پیوستگی

قرابت و پیوستگی با رسول خدا ﷺ که صاحب رسالت و
 نبوت است و پرتو نوری آنان را فرا گرفته و آیه مبارکه ﴿قُلْ لَا
 أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ (۲) در شأن آنان نازل
 گشته و روایات زیادی از پیامبر اکرم ﷺ نقل شده که مراد از
 «قربی» اهل بیت عصمت و طهارت هستند. این مودت نیز به
 واسطه صفات و ملکات فاضله آنان است که موجب قرب
 آنان می‌گردد.

۲. سوره شوری آیه ۲۳.

۱. همان: ص ۱۹.

۴. حق هدایت و تعلیم

هدایت مردم به وسیله نور هدایت آنان صورت می‌گیرد و روایات زیادی نیز در این باره نقل شده و در کتب اخبار و احادیث بابتی بدان اختصاص یافته، چنانچه در «بحارالانوار» باب «إِنَّ النَّاسَ لَا يَهْتَدُونَ إِلَّا بِهِمْ وَأَنْهُمْ الْوَسَائِلُ بَيْنَ الْخَلْقِ وَبَيْنَ اللَّهِ» آورده شده است.^(۱)

از طرفی، به مضمون روایات متعددی، آن حضرت و پدران بزرگوارش اهل ذکرند که خداوند متعال می‌فرماید:

﴿ فَسئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾.^(۲)

این آیه شریفه در دو جای قرآن آمده است: سوره نحل و سوره انبیا. «ذکر» و «تذکر» که به معنای یادآوری، دو قسم است:

یکی بعد از غفلت و فراموشی که به فارسی یاد آمدن و یاد آوردن است.

۱. بحارالأنوار: ج ۲۳ ص ۹۹.

۲. سوره نحل آیه ۴۳ و سوره انبیا آیه ۷.

دیگر بدون سابقه فراموشی که به معنای ادامه حفظ و به خاطر سپردن است.

۵. حق اجتماعی و سیاسی

البته این نوع حقوق از نظر امامت و ولایتی است که بر امت اسلام دارند. در کتاب «الکافی» از ابو حمزه نقل شده که گوید: از امام محمد باقر علیه السلام پرسیدم:

مَا حَقُّ الْإِمَامِ عَلَى النَّاسِ؛

حقّ امام بر مردم چیست؟

فرمود:

حَقُّهُ أَنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَيُطِيعُوا؛^(۱)

حقّ او این است که از او بشنوند و فرمان ببرند.

و در «نهج البلاغه»^(۲) از امیر مؤمنان علی علیه السلام نقل شده که

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۰۱، بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۲۴۴.

۲. نهج البلاغه خطبه ۳۴. حضرت علی علیه السلام این خطبه را در هنگامی ایراد نمود که مردم را برای جنگ صفین تجهیز می کرد و از آنان استمداد

فرمود:

و اما حقّ من بر شما این است که به بیعت با من وفادار باشید، در حضور و غیاب نصیحت پذیر باشید، هر وقت شما را دعوت کردم اجابت نمایید و چون دستوری دادم فرمان برید.

در «بحار الانوار» بابتی است به نام باب «حقّ الإمام علی الرّعیّة وحقّ الرّعیّة علی الإمام» و در آن جا روایات متعددی نقل شده و هر کس خواهد به آن جا مراجعه نماید.

۶. حقّ نعمت

از مطالب سابقه و روایات متعدّده ثابت می شود که جمیع منافع که به خلق می رسد از برکات وجود ولیّ عصر علیه السلام است و انتفاع و بهره از وجود آن حضرت به ایّام ظهور آن بزرگوار مختصّ نیست؛ چرا که انتفاع به وجود آن حضرت در زمان غیبت مانند استفاده انسان از خورشید است هنگامی

ا می جست، در پایان مردم را به حقوق طرفین آگاه نمود و در خطبه ۲۱۴ این حقوق را مشروحاً بیان فرمود.

که زیر ابر پنهان باشد.

و گذشته از این حقوق، از جمله حقوق آن بزرگوار در این دوره و عصر دعا در تعجیل فرج اوست و بر مؤمنان و علاقمندان به او لازم است که پیوسته از خداوند متعال بخواهند که در ظهورش تعجیل فرماید و جهان را به نور ظهورش منور سازد.

در توقیع شریف آن بزرگوار منقول از «احتجاج» طبرسی چنین آمده است:

وَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ؛

در تعجیل فرج (و باز شدن راه و گشایش آن) زیاد دعا کنید چون که فرج شما در این است. (۱)

شرایط حجت خدا

در فرازی از دعای ندبه چنین می خوانیم:

يَا بْنَ الْخَيْرَةِ الْمُهَذَّبِينَ؛ (۲)

۱. شرح دعای ندبه: ص ۳۴۱. ۲. فرازی از دعای ندبه.

ای فرزند بهترین اشخاص پاکیزه سرشت.

کلمه «مهدّب» اسم مفعول از باب تهذیب است به معنای پیراسته و تربیت و پاکیزه شده و به موجب روایات و زیارات وارده پدران و مادران ائمه معصومین و حجج الهی از اخلاق رذیله و افعال قبیحه منزّه و واجد اخلاق حسنه و کمالات نفسانیّه بوده‌اند.

در تفسیر «برهان» ذیل آیه شریفه ﴿وَتَقَلَّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ﴾^(۱) روایتی نقل شده که رسول خدا ﷺ در جواب جابر بن عبدالله انصاری که از او سؤال کرده: موقعی که آدم در بهشت بود شما کجا بودید؟ بیاناتی دارد تا این که می‌فرماید:

پدران و مادران من هرگز نابه‌کار نبودند و خداوند پیوسته مرا از صلب‌های پاک به رحم‌های پاکیزه منتقل می‌کرد.

در زیارت وارث می‌خوانیم:

۱. سوره شعرا آیه ۲۱۹.

أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحَامِ
الْمُطَهَّرَةِ لَمْ تُنَجِّسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا وَلَمْ تُلْبِسْكَ مِنْ
مُذَلِّمَاتِ ثِيَابِهَا؛

گواهی می‌دهم که تو نوری بودی در صلب‌های
عالی پاک پدران و رحم‌های پاکیزه مادران و
شُرک و ناپاکی‌های عصر جاهلیت تو را آلوده
نساخت و غباری از تاریکی‌های آن عصر و
زمان بر دامنت ننشست.

مراد از جاهلیت آن حالت و طریقه اغلب اعراب قبل از
اسلام است؛ چه از نظر شرک در عبادت و پرستش و چه از
نظر اخلاق و رفتار که کفر و شرک و غارت اموال و
خون‌ریزی بر آنان حکمفرما بود و به حدی اخلاق رذیله و
صفات ناپسند و سخت‌دلی در آنها جلوه‌گر شده بود که
دختران خود را زنده به گور می‌کردند و باکی نداشتند؛ بلکه
افتخار هم می‌کردند، چنان که در قرآن کریم آمده:

﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ * بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾؛^(۱)

۱. سوره تکویر آیه‌های ۸ و ۹.

روزی که پدران مورد سؤال قرار می‌گیرند که به چه جرم و گناهی اطفالتان را کشتید.

و چه بسا زنان خود را هم مبادله می‌کردند، چنان که نقل شده که مبادله در زمان جاهلیت چنین بود که مردی به مرد دیگری گفت: زن خود را با زن من عوض کن.

و بعد در اثر شعاع نور اسلام این گونه خرافات و صفات رذیله و افعال ناپسند از میان آنان برداشته شد و در این جمله تو می‌گویی:

ای پسر رسول خدا! اخلاق زشت و ناپسند جاهلیت شامل حال شما و اجداد طاهرینت نگشت و آن صفات رذیله و ناپسند به قامت شما پوشانده نشده است.

هر چند این زیارت خطاب به حضرت سیدالشهداء علیه السلام است، ولی شامل تمام حجّت‌های خدا می‌باشد. بدان که حجّت و خلیفه خدا را شرایطی لازم است که بایستی واجد آن باشد.

شرط اول آن است که نسب شریفش پاک باشد و از عهر و هرزگی زنای آباء و امّهات دور و از شبهه هم خالی باشد، چه

آن که زنازاده و اولاد شبهه وجودشان از اخلاق رذیله منزّه نخواهد بود و بسا مؤمن به خدا و متدین به دین حق هم نشوند، چه رسد به این که حجّت و خلیفه گردند.

کسی که دارای چنین نسبت پستی باشد در معرض لطمه زدن به اعراض و نوامیس مردم و خونریزی خواهد بود، البتّه چنین کسی لایق و شایستگی مقام خلافت و حجّیت را نخواهد داشت.

شرط دوم آن که پدران و مادرانشان مشرک و بت پرست نباشند؛ بلکه موحد و خداپرست و پیامبران زمان خود باشند.

شرط سوم آن که در اصل خلقت تامّ الأعضاء و جوارح باشند و در خلقت طبیعی نقصی نداشته باشند. مثلاً کور مادرزاد و یا کر و شل نباشند و یا دارای امراضی که باعث نفرت مردم از آنان می شود مانند مرض خوره و پیسی و امثال آن نباشد.

شرط چهارم - که عمده و اساس است - آن که از اخلاق و صفات زشت و ناپسند روحی و اخلاقی هم منزّه باشند، مانند صفت بخل، حسد، سفاهت و امثال آن.

دلیل و برهان این نوع شرایط آن است که کسی که دارای

این عیوب ظاهری و باطنی باشد مردم به او رغبت پیدا نمی‌کنند و حاضر به اطاعت او نیستند و از او متنفرند، چنین کسی شایستگی امامت و هدایت مردم را ندارد و به حکم عقل سلیم، قبیح است به کسانی که از این گونه صفات منزّه باشند امر شود که اطاعت کنند از کسی که دارای این نواقص و عیوب باشد.

توهم نشود که این شرایط و اوصاف راجع و مربوط به پیامبر است، نه امام؛ زیرا که امامت الهی نیز تالی مرتبه نبوت و رسالت الهی است، و به حکم عقل ثابت است که نایب باید دارای صفات منوب عنه باشد؛ بلکه می‌توان گفت: مقام امامت بالاتر از مقام نبوت بی‌امامت است.^(۱)

۱. شرح دعای ندبه: ص ۲۶۴.

فهرست‌ها

- فهرست آیات
- فهرست روایات
- منابع و مأخذ

فهرست آیات

الف

- ﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ۱۱۴
- ﴿أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ﴾ ۷۶
- ﴿إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ﴾ ... ۶۰
- ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ۸۴
- ﴿إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ ۸۴

ب

- ﴿بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ ۷۰
- ﴿بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ ۵۶

ث

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ ۶۴

س

﴿سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ ۵۴

﴿سَلَامٌ عَلَىٰ آلِ يَاسِينَ﴾ ۵۴

﴿سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَ هَارُونَ﴾ ۵۴

﴿سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾ ۵۴

﴿السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ ۱۴

﴿سَيَّرِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا﴾ ۶۰

ع

﴿عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ ۷۴

غ

﴿عَرَّثَهُمُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ ۱۱۳

ف

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ...﴾ . ۶۲

﴿فَتَكُونُوا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ..... ۷۶ و ۷۸

﴿فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ..... ۵۶ و ۱۲۱

﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا...﴾ ۸۰

ق

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ ۱۲۰

ك

﴿كَلَّا مِنْهَا رَعْدًا حَيْثُ شِئْنَا وَلَا نَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ﴾ ۷۶

- ﴿ كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَكَلَّمَا نَضَجَتْ جُلُودُهُمْ ﴾ . ۸۰
- ﴿ كَلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا... ﴾ ۱۱۳
- ﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾ ۹۴

9

- ﴿ وَاتَّبِعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ﴾ ۸۸
- ﴿ وَأَخْرَجْنَا مُتَشَابِهَاتٍ ﴾ ۶۲
- ﴿ وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ﴾ ..... ۷۰ و ۱۲۶
- ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ... ﴾ ۱۱۵
- ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ... ﴾ ۱۱۶
- ﴿ وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴾ ۱۲۴
- ﴿ وَطَفِقًا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ... ﴾ ۸۲
- ﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ﴾ ۹۲
- ﴿ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ... ﴾ ۹۴
- ﴿ وَلَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ ﴾ ۲۲

- ﴿ وَ لَقَدْ اخْتَرْنَا هُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَىٰ الْغَالِمِينَ ﴾ ۶۴
- ﴿ وَ لَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا ... ﴾ ۹۰
- ﴿ وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِيهِمْ ﴾ ۱۶
- ﴿ وَ مَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَ الرَّاٰسِخُونَ فِي الْعِلْمِ ﴾ ۵۸

هـ

- ﴿ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ ﴾ . ۶۲

ی

- ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ ..... ۱۸ و ۸۶
- ﴿ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَ يَخْتَارُ ﴾ ۳۲
- ﴿ يَس * وَ الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ * إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ... ﴾ ۵۲
- ﴿ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا ﴾ ۱۱۲

فهرست روایات

الف

- ۶۴ ..... الأئمة من المؤمنين فضلناهم على من سواهم
- ۷۲ ..... الإمام الأنيس الرفيق والوالد الشفيق
- ۲۴ ..... أنا سيد النبيين وصيبي سيد الوصيين
- ۷۲ ..... إن الله تبارك وتعالى خلق الأرواح قبل الأجساد
- ۹۲ ..... إن الله طهرنا وعصمنا وجعلنا شهداء على خلقه
- ۴۲ ..... إنك والأوصياء من بعدك عرفاء
- ۳۶ ..... أيها الناس! إن الله جل ذكره ما خلق العباد إلا ليعرفوه

ب

- ۴۴ ..... بنا عبد الله، و بنا عرف الله

ت

٦٠ ..... تُخْضَعُ رِقَابُهُمْ؛ يَعْنِي بِنِي أُمَّيَّةَ

ح

١١٤ ..... حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

٢٠ ..... الْحُجَّةُ قَبْلَ الْخَلْقِ وَمَعَ الْخَلْقِ وَبَعْدَ الْخَلْقِ

ف

٥٤ ..... فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْطَى مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ

ك

٥٨ ..... كُلُّنَا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ

ل

٧٠ ..... لَا تَسْتَصْغِرُ مَوَدَّتَنَا، فَإِنَّهَا مِنَ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ

٥٢ ..... لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَجْنِبَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ إِلَّا أَنَا وَعَلِيٌّ

- لَعَلَّكُمْ تَرَوْنَ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِي الْإِمَامَةِ ۳۴
- لَوْلَا نَحْنُ مَا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ وَلَا حَوًّا وَلَا الْجَنَّةَ وَلَا النَّارَ ۱۱۸

م

- مَا حَقُّ الْإِمَامِ عَلَى النَّاسِ ۱۲۱
- مَا زَالَتِ الْأَرْضُ إِلَّا وَ لِلَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهَا ۲۰
- مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمُوتُ ... حَتَّى يُعْرَضَ عَمَلُهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ... ۹۲
- مَا وَكَّدَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ فِي شَيْءٍ مَّا وَكَّدَ عَلَيْهِمْ بِالْإِقْرَارِ بِالْإِمَامَةِ . ۳۲
- مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيداً ۶۶
- مَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ إِمَامٌ فَمَوْتُهُ مِيتَةٌ جَاهِلِيَّةٌ ۳۶

ن

- النُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ ۱۸
- نَحْنُ أَيْمَةُ الْمُسْلِمِينَ، وَ حُجَجُ اللَّهِ عَلَى الْعَالَمِينَ ۱۴
- نَحْنُ الْبُيُوتُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا أَنْ تُؤْتَى مِنْ أَبْوَابِهَا ۹۰
- نَحْنُ أَهْلُ الذِّكْرِ وَ نَحْنُ الْمَسْئُولُونَ ۵۶

و

وَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ ۱۲۳

وَ حُبُّنَا الْوَاجِبُ عَلَى الْخَلْقِ ۷۰

هـ

هُمْ مَوْضِعُ سِرِّهِ وَ لَجَأُ أَمْرِهِ وَ عَيْبَةُ عِلْمِهِ ۴۴

هُوَ لِأَهْلِ أَحِبَّائِي وَ أَوْلِيَّائِي وَ حُجَجِي عَلَى خَلْقِي ۷۴

ی

يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ ۵۰

يَا عَلِيُّ! أَنْتَ وَ الْأَئِمَّةُ مِنْ وَ لَدِكَ بَعْدِي حُجَجُ اللَّهِ ۳۸

يَا مُحَمَّدُ! أَنْتَ عَبْدِي وَ أَنَا رَبُّكَ ۴۶

منايع و مأخذ

١. قرآن كريم.

٢. نهج البلاغه.

الف

٣. اثبات الهداة: عالم بزرگوار شيخ حر عاملی رحمته الله.٤. الاحتجاج: عالم جليل القدر شيخ فضل بن حسن طبرسی رحمته الله.٥. اعلام الوری: عالم جليل القدر شيخ فضل بن حسن طبرسی رحمته الله.٦. الامالی: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابويه قمی رحمته الله.

٧. الانوار النعمانية: سيد نعمت الله جزایری.

ب

٨. بحار الانوار: علامه بزرگوار شيخ محمد باقر مجلسی رحمته الله.٩. بصائر الدرجات: شيخ ابو جعفر محمد بن حسن صفار رحمته الله.

ت

١٠. تأویل الآيات: عالم جليل القدر شرف الدين حسینی رحمته الله.١١. تحف العقول: شيخ حسن بن علی حرانی رحمته الله.

۱۲. تفسیر القمی: محدث عالی مقام علی بن ابراهیم قمی رحمۃ اللہ علیہ.
۱۳. تفسیر العیاشی: محدث عالی قدر محمد بن مسعود عیاشی رحمۃ اللہ علیہ.
۱۴. تفسیر فرات کوفی: شیخ ابوالقاسم فرات بن ابراهیم کوفی رحمۃ اللہ علیہ.

ج

۱۵. جامع الصغیر: جلال الدین سیوطی.
۱۶. جزیرہ خضراء: دانشمند محترم علی اکبر مہدی پور.
۱۷. جنة المأوی: میرزا حسین نوری طبرسی رحمۃ اللہ علیہ.

ح

۱۸. حدیقة الشیعة: عالم بزرگوار مقدس اردبیلی رحمۃ اللہ علیہ.

خ

۱۹. الخصال: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابویہ قمی رحمۃ اللہ علیہ.

ر

۲۰. ریاض العلماء: عبداللہ افندی اصفہانی.

س

۲۱. سعد السعود: سید بزرگوار سید بن طاووس رحمۃ اللہ علیہ.

۲۲. السلطان المقرج عن أهل الإيمان: علی بن عبدالحمید نیلی.

۲۳. سفینة البحار: محدث خیر شیخ عباس قمی رحمته الله.

ص

۲۴. الصراط المستقیم: عالم بزرگوار علی بن یونس عاملی رحمته الله.

ع

۲۵. العقبری الحسان: عالم بزرگوار شیخ علی اکبر نهاوندی.

۲۶. علل الشرائع: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابویه قمی رحمته الله.

۲۷. عیون اخبار الرضا علیه السلام: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابویه

قمی رحمته الله.

غ

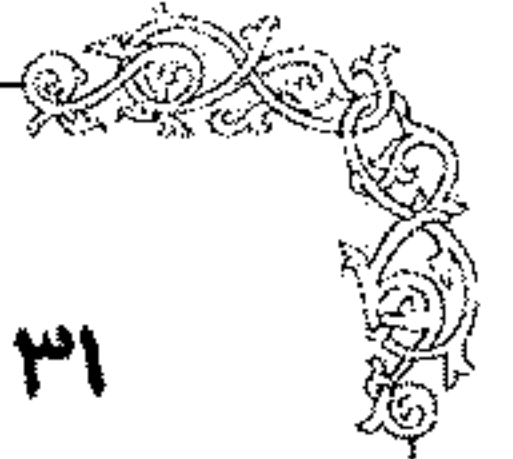
۲۸. الغیبة: عالم بزرگوار محمد بن حسن طوسی رحمته الله.

ف

۲۹. فرهنگ معین: دکتر محمد معین.

ک

۳۰. کافی: محدث عالی قدر محمد بن یعقوب کلینی رازی رحمته الله.

۳۱. کتاب الغیبة: عالم بزرگوار محمد بن ابراهیم نعمانی رحمۃ اللہ علیہ.

۳۲. الکشاف: جارا اللہ زمخشری.

۳۳. کمال الدین و تمام النعمة: عالم بزرگوار محمد بن علی بن

بابویہ قمی رحمۃ اللہ علیہ.

ق

۳۴. قرب الإسناد: شیخ عبداللہ بن جعفر حمیری رحمۃ اللہ علیہ.

م

۳۵. المحاسن: احمد بن محمد برقی رحمۃ اللہ علیہ.

۳۶. مستدرک الوسائل: محدث خبیر میرزا حسین نوری رحمۃ اللہ علیہ.

۳۷. معارف الشیعة: عبداللہ فرہادی.

۳۸. معانی الاخبار: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابویہ قمی رحمۃ اللہ علیہ.

۳۹. مناقب آل ابی طالب: عالم جلیل القدر محمد بن علی بن شہر

آشوب مازندرانی رحمۃ اللہ علیہ.

۴۰. من لایحضرہ الفقیہ: عالم بزرگوار محمد بن علی بن بابویہ

قمی رحمۃ اللہ علیہ.

ن

۴۱. نجم الثاقب: میرزا حسین نوری طبرسی رحمۃ اللہ علیہ.